

ŠT 11

mladika

1970
november

MLADIKA

IZHAJA VSAK MESEC
RAZEN JULIJA - AVGUSTA
1970 leto XIV. šte. 11

VSEBINA:

Drago Štoka: Vprašanja, ki nas zadevajo od blizu	169
Boris Pangerc: Za ograjo spominov	170
Ludovika Kalan: Noč, dvojčica dneva, Pismo, V beli samoti, Dan za dnev	170
Zubek - Breclj: Pomlad Adele Ostroluške	171
M. Maver: Dva umetnika	174
Daniilo Sedmak: Diferencialni razredi: da ali ne?	173
Odmevi na dvojezičnost - pisma	175
Pavle Zidar: Spoved (Odlomki iz povesti Vid)	177
Martin Jevnikar: Ob smrti Bruna Meriggija	177
V. D.: Kdo je na psu? (ali o novi seksualni moralii)	179
M. B.: Delo mladine v Slovenskem kulturnem klubu	180
Počastitev slikarja Tonea Kralja v Trstu	181
Micka Debeljak: Kako so nekoč domače platno izdelovali	182
Martin Jevnikar: Sodobna slovenska zamejska literatura	183
Vrtovi muz	185
ip: Največja pevska manifestacija v deželi	187
Tržaški in goriški kulturni koledarček	188

Uredil
JOŽE PETERLIN

Revijo izdaja uredniški odbor: Stanko Janežič, Marij Maver, Albert Miklavc, Franc Mljač, Sergij Pahor, Boris Pangerc, Jože Peterlin, Zora Tavčar, Maks Šah, Drago Štoka, Emil Valentinčič in Marilka Korsič.

Odgovorni urednik:
MARIJ MAVER

Zunanja oprema
PAVEL MEDVESCEK

Uredništvo in uprava: Trst, via Donizetti 3, tel. 768189 - Pod uredništvo v Gorici: SKAD

Čekovni račun 11/7019

Registrirano na sodišču
v Trstu št. 193

Tiska tiskarna »Graphis«, Trst, ul. Sv. Frančiška 20, tel. 29477

O POLEMIKI OKROG DRAGE V NAŠIH RAZGLEDIH

Spoštovano uredništvo!

V zamejskem časopisju nisem zasledil ničesar o polemiki v Naših razgledih. V ljubljanskem štirinajst dnevniku Naši razgledi se je namreč razvnela diskusija o zadnjem zborovanju slovenskih zamejskih izobražencev v Dragi. Najprej sta se oglasila dva zdomska kulturnika, dr. Ludvik Vrtačič iz Friburga in Lev Detela z Dunaja. Dr. Vrtačič je razčistil poskus dr. Jožeta Goričarja, naj se pojem slovenstva danes krije s pojmom ideološke pripadnosti socializmu. Lev Detela pa se je dosti manj korektno obregnil ob nastop, ki ga je imel v Dragi dekan ljubljanske teološke fakultete dr. Maks Miklavčič. Izpad je naletel na dva obsežna odgovora. Poleg dr. Miklavčiča samega, ki je med drugim dal Deteli lekcijo intelektualne gosposkosti, je odgovorila še skupina Tržačanov (M. Bajc, M. Jevnikar, M. Maver, F. Mljač, S. Pahor, J. Peterlin, A. Rebula, M. Šah, M. Živc).

Nič me ne čudi, če o tem ni imel besede Primorski dnevnik. Pač pa mi je komaj razumljiva naglušnost Katoliškega glasu, saj je pri tem vendar šlo za ugled najvišje katoliške učne ustanove na Slovenskem. Kam hočemo katoličani z dialogom, če se ne poslušamo niti med sabo? Ne bi začeli na naši strani z operacijo »Čiščenje ušes«?

B. M.

Cenjeno uredništvo,

gospod Berce, urednik Gospodarstva, pravi, da je šlo za tiskovno pomoto, ko je v svojem listu zapisal, naj bi matični predavatelji v Dragi odložili svoje »mnenje«. On da je hotel napisati »marnje«. Ta lapsus naj bi opral njegovo zaletavost. V resnici samo žalili matične

predavatelje, ko si jih zamišlja natovorjene z »marnjami«, ki naj jih ob prehodu čez mejo tudi odložijo.

Dejansko dr. Berce misli na vse, kar v Jugoslaviji tako ali drugače ne gre. Boji se, da bi neprevidni predavatelj škandaliziral zamejske Slovence. Ampak ali nas res ima za takšne nedolžne otročičke? Ko da ne bi imeli tukaj na razpolago vsega slovenskega tiska, od Dela do Pavlihe, ko da ne bi videli Tržaške preplavljene s Srbi, ko da ne bi imeli v žepih prepustnic in potnih listov...

Dr. Berce naj neha imeti zamejske Slovence za otročke, ki ne znajo šteti do pet,

B. G.

ENOTNI (NE)KULTURNI PROSTOR

Nedavno tega se mi je — čitljivemu Slovencu — pripetilo tole:

Ker me je zanimala neka številka Naših razgledov, štirinajst dnevnika, ki izhaja v Ljubljani, sem se napotil v Tržaško knjigarno, prebrčan, da jo tam dobim. Dospem v knjigarno, povprašam, toda zaman. Številka je pošla.

Konec tedna grem kot vsi drugi tržaški Slovenci in Italijani v Sezano. Kupim nekaj mesa in po tem kulinarističnem nakupu stopim v edino sezansko knjigarno, podružnico menda založbe Lipa, in vprašam po štirinajst dnevniku, ki me zanima. Toda žal zaman. Ga nimajo in ga sploh ne prodajajo, ker zanj ni zanimanja. Tudi goriških Srečanj, tudi koperske Obale, tudi Prostora in časa nimajo. Zanje ni zanimanja in zato jih ne »držijo«, ker bi jih morali potem vračati itd... Če hočem, lahko dobim Stop, Zvitorepka, Anteno...

Moja pripomba: Vsi smo za enot-

(Dalje na 3. strani platnic)

Posamezna številka Mladike stane 200 lir, po pošti 220 lir. Celoletna naročnina (10 številke) 2000 (2200) lir. Naročnina za ves letnik v Jugoslaviji 135 Ndin, v Ameriki stane 5,5 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 4 funte.

VPRAŠANJA, KI NAS ZADEVAJO OD BLIZU

*(Iz govora dr. Draga Štoke na deželnem svetu
ob izteku proračunskega leta)*

Gospod predsednik,

preidimo zdaj k vprašanjem, ki nas zadevajo bolj od blizu, to je k vprašanjem v zvezi s slovensko narodno manjšino.

Rad bi bil objektivni, saj človek nima ničesar izgubiti, če se drži objektivnosti in resnice.

Lansko leto — v mislih ima lansko proračunsko leto — je zaznamovalo kakšen napredek, zadovoljiv za našo slovensko manjšino.

Doživeli smo, da je predsednik deželnega sveta sprejel predstavništvo Slovencev iz videmske province, ki so izročili v njegove roke spomenico v zvezi s svojimi upravičenimi zahtevami in utemeljenimi pričakovanji, tako na etnični kakor na socialno-gospodarski ravni. Deželni svet je torej DE FACTO priznal eksistenco Slovencev v omenjeni provinci in DE JURE obstojnost njihovih pravic, utemeljenih v ustavi. Temu koraku, ki je sicer povsem logičen (a na katerega je moralo slovensko prebivalstvo videmske province kar predolgo čakati) so sledili še drugi posegi v tem smislu: naj omenimo na primer vključitev predstavnika slovenskih emigrantov iz nadiških dolin v snujočo se Deželno konzulto za emigracijo (slovenski emigranti so sicer zahtevali tri predstavniška mesta, kakor je tudi v skladu s številom njihovih sekcij po Evropi; na vsak način so s tem dobojevali načelno zmago in prepričan sem, da bo čas revidiral njihovo vlogo v Deželni konzultii, v kateri so nekoliko diskriminirani.

♦ ♦ ♦

V letu, na katerega se nanaša sklepni proračun, so predstavniki slovenske manjšine vstopili tudi v deželno kulturno komisijo. Želeti je, da se podobno zgodi tudi z Deželno obrtniško komisijo in z vsemi tistimi komisijami deželnega ali provincialnega značaja, v katerih je lahko prisotnost slovenskih predstavnikov pozitivna in konstruktivna... Letos smo odobrili zakon, ki je izbrisal krivično formulacijo, s katero so bili Slovenci izločeni iz deželne zakonodaje in prepuščeni vanjo z anahronističnim pitijskim besednim obratom, ki je delal iz njih samo NOSILCE POSEBNIH INTERESOV...

♦ ♦ ♦

Tukaj se moram dotakniti še vprašanja kompetenc. Prihodnost bo dala deželi — o tem sem prepričan — čedalje več možnosti, kar zadeva urejevanje vprašanja slovenske manjšine. Sam razvoj gre v to smer. Dežela mu mora pazljivo prisluhniti. Država, ki tako ljubosumno pridržuje sebi — ob podpori ustavnega sodišča — pravico, da sama določa norme za zaščito naše etnične skupnosti, je v izdajanju zadevnih določil kar se da počasna. Doslej smo se Slovenci okoristili z enim samim konkretnim določilom: z zakonom o slovenski šoli. Toda ta zakon še zdaleč ne ureja vprašanj, ki so z njo v zvezi — dovolj je samo pomisliti na naše šolnike, ki so slej ko prej brez stalnega staleža in zaradi tega brez jamstva za svoja službena mesta. Toda poleg tega imamo še skrajno krivične zakone, ki kaznujejo tiste, ki obvladajo italijanščino, pa se hočejo pred sodno oblastjo izražati v slovenščini, kakor da bi bilo zločin pripadati slovenski etnični skupnosti, kakor da bi ta pomenila nekakšen apartheid in ne skupnosti z lastnimi pravicami in dolžnostmi. Oba zakonika o sodnem postopku, tako civilni kakor kazenski, vse do danes prepovedujeta uporabo materinščine pred sodiščem...

♦ ♦ ♦

Danes ni mogoče — v mislih imam centralno vlado — priznati neki manjšini, mogoče ker je številčno obstojnejša, tega, kar ji po pravici pripada, in istočasno odpravljati

Za ograjo spominov

Za ograjo spominov
ciprese šumijo,
za ograjo spominov
krizanteme venijo,
za ograjo spominov —
za ograjo spominov ..

Za ograjo spominov
brlijo že sveče,
za ograjo spominov
je dom moje sreče —
je groblja
za duše trpeče.

druge jezikovne manjšine z nekimi obliži. To ni samo absurdno, ampak tudi globoko krivično....

♦ ♦ ♦

Manjšini, če je le nočemo potisniti v psihološko podrejenost, v rezervat in nekakšno laborišče, moramo priznati in odkazati vse tiste pravice, ki lahko ohranijo njene etnične, narodnostne in jezikovne značilnosti...

♦ ♦ ♦

Slovenska manjšina, ki živi v tržaški, goriški in videmski provinci, potrebuje posebnih zaščitnih določil iz dveh vzrokov. Prvič, ker je to z zgodovinskega vidika relativno mlada etnična skupnost, ker je slovenski narod prišel do svoje narodne osveščenosti šele pred petimi stoletji. Drugič je tu dediščina krivic, s katerimi se je nad njo omadeževal fašizem...

♦ ♦ ♦

Preganjavska in diskriminacijska dejavnost ne učinkuje samo na neko konkretno šrenutno situacijo. Dejansko njen učinek sega tudi preko nje, saj oropa manjšino vseh tistih materialnih in moralnih sredstev, katera potrebuje za ponovni povzdig, potem ko se je preganjanje končalo. Poleg neposrednih praktičnih in juridičnih učinkov torej gre tudi dejansko za diskriminacijo, ki nikakor ne more biti odpravljena z enostavno vzpostavitevjo neke enakopravne juridične norme...

(Prevod L. - Z.)

LUDOVICA KALAN, Piran

Noč, dvojčica dneva

Od vekov
deliš na vzhodu
alkovo
z blestečim prijateljem.
Ljubiš ga in sovražiš.
Vsak večer
ga ljubosumno pahneš od sebe
in s krvavečimi rokami
objameš obzorje,
despotinja in zmagovalka.
Molčeča sfinga tisočerih skrivnosti.
Mrka in preteča
poslušaj v svoji samoti
čudovite glasove
vsemirskih iščin.
V globokih sencah
svoje črne toge
ščitiš
zlobo in zločine,
ljubezen, spočetja in smrt.
Le kadar ti sladka mesečina
prinese poljub
tvojega svetlega prijatelja,
se posuješ s srebrnimi prameni.
Temno obličje se ti razjasni —
in tedaj zasiješ
v brezmejni lepoti
višnjeve steklenine.

V beli samoti

Štiri bele stene
in bela bolniška postelj.
Iz dolgih, svetlih hodnikov
se vtihotaplja
zamrti glasovi,
kot v prazno svetišče
odmevi vrvečega življenja
mestnih ulic.

Blesteči nož
v beli izurjeni roki
lovi in davi
razdivjano bolečino...

Belo usmiljenje belih duš
se sklanja
nad rdečim trpljenjem...

Pismo

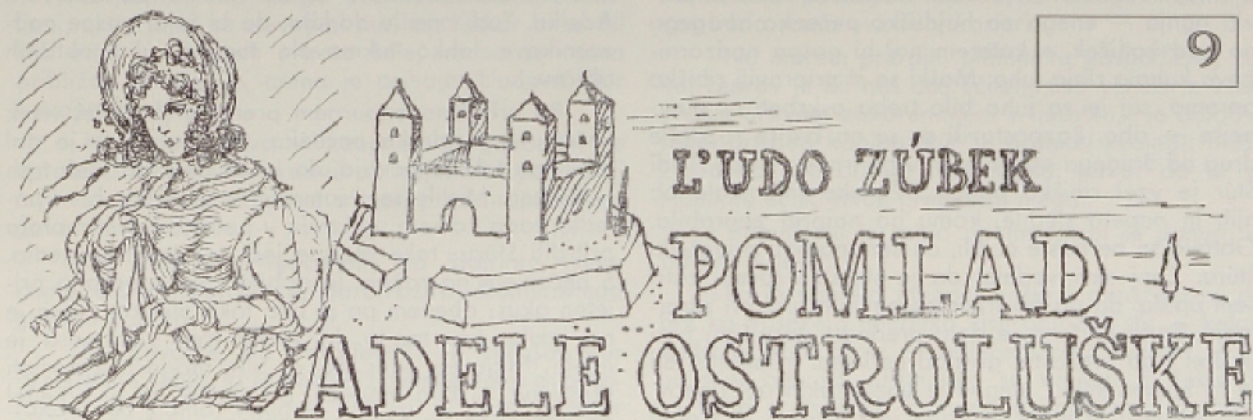
Čitam...
in med vrstami vstajajo
rdeče rože —
opojne in velike...

Čutim tvoje roke,
vidim tvoje oči,
čujem tvoj glas.
Besede se usipljejo vame
kot zvenceči biseri:
mamijo mi kri,
trgajo temó brezupa
in zlaté
dolgo, molčečo razdaljo...

Dan za dnem

Življenje zajema
sok
iz krvi in soli.

Dan za dnem
snema
z zarjavelih žebļev
našempljene utvare
in striže in krajša
pot,
ki jo moram prehoditi
v vresečem ritmu
vsakdanjosti.

Prevedel **MARIJAN BRECELJ**

V.

delka je bila res jezna na barona. Ko je prišel v jedilnico k zajtrku in kakor po navadi s šalo pozdravil vse navzoče, je Adelka komaj odzdravila. Ni se zmenila zanj. Ko pa jo je naravnost vprašal, kako je spala, mu je ledeno odvrnila: »Dobro.«

Baron se je zavedel, da se je prejšnji dan neprimerno vedel. Ujel je trenutek, ko sva ostali z Adelko sami, in se opravičil za »svoje včerajšnje vedenje.« Dobesedno tako je rekel.

»Če se zavedate, da ste se vedli nemogoče, bi se morali opravičiti predvsem uredniku Šturu. Šele potem bom verjela, da je vaše obžalovanje iskreno.«

Še vedno je govorila tako, da je iz vsake niene besede vel leden mraz. Njen pogled pa tudi ni bil nič prijaznejši.

Vesela sem bila, da je barona tako kaznovala, saj sem se bala, da Štúr ne pride več v graščino.

»Ko pride urednik Štúr sem, se bom opravičil tudi njemu,« je obljubil baron in poskusil z nasmehom izvabiti nasmeh tudi na Adelkinem obrazu. Bilo pa je to prazno prizadevanje.

»To bi se načakali! Pa si vendar ne mislite, da bo po takem pogovoru še prišel k nam?« Besedo »pogovoru« je Adelka porogljivo poudarila.

»Kaj pa naj storim? Menda vendar ne mislite, da ga bom šel prosit oprostjenja v župnišče? Takega ponižanja ne morete od mene zahtevati.«

Baronu se je obraz trmasto pomračil. Predstava, da naj bi se on, plemič, tako ponižal pred neplemenitašem, je najbrž bila zanj nekaj strašnega.

»Ni treba, da bi šli k njemu, lahko mu napišete pismo.«

Tak izhod se je zdel tudi baronu sprejemljiv. Vdal se je, da napiše Šturu pismo. Potem je baron prišel pri Adelki spet v »milost«.

Oh, ne morete si predstavljati, kako blagodejno je name vplivala lekcija, ki jo je Adelka dajala baronu.

Da bi se svoji sestrični oddolžil, je baron predlagal v najbližnjih dneh izlet v naravo, k Vahu. Na takih izletih v naravo se je pod milim nebom tudi jedlo.

Ostroluški so se z baronovim predlogom strinjali in so na izlet povabili tudi L'udevita Štúra in njegovega brata Samuela.

Naš izlet ni trajal ves dan, ampak samo popoldne. Bil je prelep sončen dan. Popoldne smo sedli v odprte kočije, da bi do Vaha prišli pod večer. Nisem si znala predstavljati, kaj bomo tam zvečer počeli. Adelka pa se je skrivnostno nasmihala in se veselila presenečenja.

Bilo je to veselo potovanje, zame pomembno tudi zato, ker sem imela za družabnika L'udevita Štúra. Peljali smo se s tremi kočijami, razen tega pa je šel za nami še lojtnik s tovorom: na njem so bile miza, klopi, pokrite deže, jerbas s posodo in pošten sodček. »Oprema« za uspešen izlet.

V prvi kočiji so sedeli Adelkini starši in nasproti njim Adelka z Rothschtüzem. V drugi gospod cerkveni inšpektor z blagородno gospo, nasproti njima pa L'udevit Štúr in jaz. V tretji kočiji se je peljal mladi gospod Gejza Ostroluški z ženo godzdnega nadzornika, nasproti njima pa kaplan Štúr in gozdni nadzornik. Tante Lora je ostala doma. Zato je šel z nami gozdni nadzornik z ženo. Slutila sem, da je to zavoljo nadzornikove žene, lepe, klepetave mlade damice, s katero se je Adelkin brat zelo dobro razumel. Po prihodu na mesto sem izvedela, da je nadzornik šel z nami zato, ker zna speči znamenito hajduško pečenko, njegova žena pa kuhati odlično ribjo juho.

Utaborili smo se nad Bohuslavicami na travnatem prostoru tik ob Vahu v senci šumečih jelš. Tako nas niso videli vaščani in tako se nam ni bilo treba izpostavljati radovednim očem. Že takoj ob prihodu nas je čakalo presenečenje: komaj so kočije zavile s poljske poti na ravnico k reki, nas je pozdravila ciganska godba s hitro koračnico. Baron in Gejza sta torej mislila na vse.

Ko smo stopili iz kočij, je tiha ravnica oživila od nenavadnega gibanja; kočijaži so razkladali z lojtnika klopi in mizo, vloženo meso in sodček

z vinom. Nadzornik je dajal navodila, kako pripraviti ognja — enega za hajduško pečenko, drugega pa pod kotliček, v katerem naj bi gospa nadzornikova kuhala ribjo juho. Moški so si pripravili ribiško opremo, saj je za juho bilo treba oskrbeti najglavnejše — ribo. Razpostavili so se na krajše razdalje drug od drugega ob Vahu in vrgli trnke v vodo. Tudi Štúr je vzel ribiško palico... Ženske smo stale ob njih in napeto sledile, komu bo najprej zagrabila. Gotovo se ne boste čudili, da sem najbolj privoščila Štúru. Zanj sem vedela, da je strasten lovec, zato sem upala, da ga bo sreča spremljala tudi pri ribarjenju. Toda Fortuna je dala prednost starejšim: prvi je ujel ribo prečastiti gospod cerkveni inšpektor. Bil je to krasen sulec, utegnil je imeti kakih pet funtov.

»Bravo! Bravo!« je vpila vsa družba in cigani so spustili tuš.

Francois, ki je bil z nami, je nalil kozarce in vsi smo nazdravili srečnemu ribiču. Gospa nadzornikova je potem lahko začela pripravljati juho.

Tudi midve z Adelko sva hoteli imeti zaslugo za uspešen izlet, zato sva gospe nadzornikovi, kolikor sva le mogli, pomagali.

Medtem je nadzornik pripravljaj hajduško pečenko. Še nikoli nisem videla, kako se to dela, zato nisem hotela zamuditi priložnosti, da razširim svoje kuharsko znanje. Pa je res ta reč dovolj komplicirana. Predvsem je treba poskrbeti za troje mesa: svinjsko, goveje in telečje. Na rezine narezano meso pustimo, da se štiriindvajset ur namaka v vinu. Potem ga natakemo na raženj tako, da se vrtijo zapovrstjo vse tri vrste mesa, med posamezne režnje pa dajemo rezine prekajene slanine, krompirja in čebule. Ko je meso nataknjeno na raženj, ga ovijemo s pergamentnim papirjem in natančno prevežemo z motvozom, da ne bi prišlo do neposrednega stika z ognjem; tako ostane mehko. Raženj je treba vrteti nad živo žerjavico.

Pri vrtenju ražnja smo se vrteli vsi. To ni bilo prijetno delo, ker je od žerjavice žehnela peklena vročina, tako da smo se pošteno spotili že sam tisti časek, ko smo raženj vrteli.

»Čim večji je trud, tem večje bo plačilo,« se je smehljaj Štúr, ko je zamenjal pri vrtenju ražnja Adelko. »Ste že kdaj jedli tako pečenko, Evka? Še ne? Potem pa se le veselite! Na svetu ni večje poslastice!«

Dan se je počasi končaval. Sonce se je že dotikalo vrhov hribov in sence so se daljšale. Vročina se je unesla, pod drevjem je bilo sedenje prijetno. Samo komarji so začeli nadlegovati. Moški so jih odganjali z dimom iz pip. Vanj, ki se je širil iz kotlička in z ražnja, je prijetno dražil nosnice in vzpodbujal tek.

Hvala, s katero smo zasipali gospo nadzornikovo za njeno kuharsko mojstrstvo, je bila odkritosrčna.

»Lahko vam rečem, gospa Lizika, da boljše ribje juhe nisem jedel niti ob Tisi,« je izrazil svoje priznanje Adelkin oče, sladkosneda uživajoč rdečkasto juho, ki nam jo je bila kuharica nalila vsakemu poln krožnik.

»Lani poleti smo bili na Veliki madžarski ravnini in ob Tisi so nas tamkajšnji ribiči pogostili z izvrst-

nim 'halászlé', ribiško juho,« mi je pojasnjevala Adelka. Tudi ona je dodala, da bi juha gospe nadzornikove lahko tekmovala tudi z juho obtiških ribičev.

Po približno enournem premoru je prišel višek večera — hajduška pečenko. Nadzornik je je dal vsakemu takšno porcijo, da bi bil deležen vseh treh vrst mesa. Mislila sem sama, da porcije ne bom pojedla, toda ko sem ugriznila v pečenko, sem morala pritrditi Štúru; take okusne jedi res še nisem jedla. S pečenjem na ražnju je dobilo meso posebno prijeten okus; obenem pa je bilo tako mehko, da se je na jeziku kar topilo. In vsaka treh vrst mesa je imela drugačen okus. Ni se bilo mogoče ustavljati skušnjava, ni bilo mogoče, da človek ne bi pojedel do konca. Saj je kozarec dobrega vinca iz graščinske kleti poživil leni želodček, da se je spet zbudil. Vina nimam rada, toda po tej edinstveni hajduški pačenki si je človek naravnost želel izpiti kozareček. Po tej poslastici sem bila tako žejna, da sem zvrhan kozarec izpila na dušek. Čez hip sem čutila, da mi je vino šinilo v glavo. Polastila se me je nenavadna veselost, da sem se hotela kar smejati in peti. Na srečo mi smejanja nihče ni zameril, saj so se vsi smejali veselim pripombam gospoda inšpektorja Ostroluškega in šalam, ki jih je pripovedoval Geiza. Kar se pa petja tiče, je resnica taka, da smo takoj po večerji zapeli. Cigani so igrali hitre čardaše in otožne »hallgató«, se pravi melodije za poslušanje, družba pa je pela. Po madžarsko.

Pogledala sem Štúra in opazila, da mu to ni po volji. Spočetka je polglasno popeval tudi sam, ker je po vsej verjetnosti upal, da bodo cigani poznaje zaigrali kaj slovaškega. Toda cigani so igrali, kar je gospoda naročala. Nikomur pa očitno še na misel ni prišlo, da bi kdo v družbi lahko imel drugačne želje.

Medtem se je že docela stemnilo in na nebo se je vzpel rdečkast mesec. Mislila sem, da bo to znamenje za konec. Toda gospoda še ni mislila na vrnitev. Prava zabava se je šele potem razvnela.

Po tem prvem kozarčku vina, ki mi je udarilo v glavo, nisem več pila. Ko je opoičenost minila in se je »mehkoba« iz nog izgubila, sem vstala in odšla k Vahu, katerega bistri tok je odseval migotajočo svetlobo maseca. V daljavi so se temno črtali obrisi Trenčinskega gradu. Vse je zalivala srebrnkasta svetloba. Rada imam mesečne noči — polne so skrivnostnosti in v dušo lijejo neznano vznemirjenost.

»Ali ti je slabo, Evka?« sem zaslišala za seboj Adelkin glas.

Obrnila sem se k njej in se ji olajšano nasmehnila.

»Dobro se počutim, Adelka, zelo dobro. Toda nisem več vzdržala v družbi — zahrepenela sem po samoti. Tu je tako čudovito!«

Malo stran je ležalo deblo od nevihte podrte votle jelše. Adelka se je zagledala v nebo, posuto s tisoči zvezd.

Obe sva molčali. Cigani so ravnokar igrali neko žalostno pesem, Geiza je pel. Pesem je pripovedovala o očeh drage: Zato tako žarijo, ker jih je spod Bog v spanju zamenjal z zvezdami.

Ne vem, kako dolgo sva sedeli tako zamišljeni, ukvarjajoč se s svojimi mislimi. Kakor bi se bil čas ustavil... Zavedli sva se šele, ko so se nama približali glasovi. K nama je prihajal L'udovít Štúr s svojim bratom.

»Ali vaju motiva v zaupnem pogovoru?« je vprašal Štúr, ko se je ustavil ob najini »klopici«. »Ali tudi vidve dajata prednost samoti pred hrupnim pogovorom družbe?«

»Raj srca je dragocenejši od labirinta sveta, kajne dični gospici?« je parafraziral Komenskega gospod kaplan.

»Ali dovolite, da prisedeva?« je vprašal Štúr in sedel na skalo, ki je štrlela iz zemlje kaka dva koraka pred nama. Njegov brat si je našel prostor na travniku.

Niti sama ne vem, kako se je pogovor čisto nehote in neprisiljeno zasukal tako, da smo se nenadoma znašli v daljni preteklosti. Menim, da je pogled na obrise Trenčanskega gradu spodbudil Štúra, da je začel govoriti o Matušu Trenčanskem. Za Adelka je vse to bilo novo, Adelka je dotlej slišala o Matušu Trenčanskem le kot o puntarju, ki se je bil uprl kralju. Iz Štúrovih besed pa je zrasel pred našimi duhovnimi očmi junak, velik vladar slovaškega ljudstva. Ko so cigani spet začeli novo poskočno madžarsko pesem, je Adelka nekoliko posmehljivo vprašala Štúra:

»Vam madžarske pesmi niso všeč, kajne, gospod urednik?«

»Ne bodite hudi name, plemenita gospodična, če bi drugače postavil vaše vprašanje. Ne morem reči, da mi madžarske pesmi niso všeč; pesmi slehernega naroda so lepe. Ni mi pa všeč, da se ves večer pojejo le madžarske pesmi in da pri tem ne gre toliko za te pesmi kakor za razpoloženje, katerega izraz so. Sovražim zabave, kjer je edino gibal alkohol. To se pa, prosim, ne nanaša na tole družbo.«

Ustrašila sem se, da bo Adelka užaljena in da se bo današnji lepi večer končal s kako neprijetnostjo. Toda Adelka se je samo prizanesljivo nasmehnila in nadaljevala z nagajivim tonom:

»Kaj vi in vaši prijatelji nikoli ne pijete in se nikoli ne zabavate ob ciganski muziki?«

»Pijemo in se tudi včasih pozabavamo. Včasih s ciganom, toda še pogosteje brez njega. Toda nikoli ne pozabim na neki red. Vsi moji prijatelji so tako kakor jaz — pristaši in glasniki misli, da je potrebno ustanoviti kar največ društev, treznosti. In sami pri tem dajamo zgled. Kajti največjo škodo med našim ljudstvom dela alkohol, predvsem žganje. To je neizmerna škoda, saj je naše ljudstvo dobro in delavno in ima slavno preteklost in bi zaslužilo boljše sedanjost...«

»Ljudstvo, ljudstvo, pri vsaki priložnosti omenjate ljudstvo. Kdo je to ljudstvo? To so neizobraženi kmetje, ki so zadovoljni, če se lahko dobro najedo in napijejo. Više njihove zahteve ne segajo. Zakaj se istovetite z njimi? Vaše mesto ni med njimi. Vi ste se iz njih srede povzdignili više, med izobražence, tam je sedaj vaše mesto. Morali bi držati z izobraženci, ne pa s podložniki, ki vam v ničemer

ne morejo pomagati. Če se ne odtrgate od njih, vas bodo samo ovirali v karieri.«

»Ne morem pritrditi, plemenita gospodična, zakaj čeprav je bil naš oče učitelj, smo vendar z vsem svojim bistvom zakoreninjeni v ljudstvu,« je odločno rekel gospod kaplan Štúr in prehitel svojega brata L'udovíta. Govoril je razburjeno, kakor da bi se Adelkini očitki tikali predvsem njega.

L'udovít mu je rahlo pokimal, naj se pomiri, in odvrnil Adelki:

»To je napaka mnogih naših izobražencev, da brž ko dosežejo nekoliko višji položaj, ali — kakor ljudstvu temu pravi — oblečejo črno suktnjo, se že ljudstvu odtujijo, sramujejo se svojega porekla in se silijo v družbo, ki nam je sovražna. Za tako ceno nočem narediti kariere. Ostal bom zvest vedno ljudstvu, iz katerega izhajam, in se vedno bojeval za njegove koristi — pa naj bi imelo to zame še tako hude posledice.« In kakor bi hotel dodati svojim besedam natančnejši pomen, je še s poudarkom dejal: »Družbene in osebne.«

Adelka ga je merila s preiskovalnim pogledom in končala pogovor z izjavo:

»Cenim ljudi trdnih načel, tudi če z njimi ne soglašam. Gre le za to, da bi v svojih načelih vztrajali v vsakršnih okoliščinah.«

Štúr ni odgovoril. V duhu sem se z njim strinjala, saj čemu bi človek skušal prepričevati z besedami. Značaj človeka jekleni v trdih življenjskih preizkušnjah. Bila sem prepričana, da jih bo Štúr prestal.

Ko smo se pred polnočjo vrnili domov, sem vprašala Adelko, kakšen vtis ji je ostal po nocošnjem večeru. Odvrnila je nekoliko nedoločeno:

»Na eni strani ribja juha, hajduška pečenka, vino, cigani in pesem. Vse tako na moč resnično in prozaično kakor trdo življenje. Na drugi strani mesečna noč, skrivnostno šumeča reka, zvezde, oživljena preteklost. Vse tako neresnično, daleč od življenja, romantično. Jaz pa sredi tega neodločna, v vse dvomeča... Kako srečna si, Evka, da nimaš takih problemov!«

Prihodnjic naprej

Na sliki je kipar France Gorše na svoji razstavi v Ameriki — poleg njega senator Lovše in njegova žena. Kipar Gorše je zdaj med nami in je pravkar zaključil svojo razstavo v Celovcu.

SLOVENSKI UMETNIKI V VERDIJU

Ob robu vseh pohvalnih kritik in komentarjev v zvezi z uprizoritvijo Verdijeve opere »Don Carlos«, s katero se je pričela v občinskem gledališču »Giuseppe Verdi« letošnja operna sezona, gre tu za beležiti s posebnim poudarkom za nas tržaške Slovence pomembno dejstvo: da so k uspehu pripomogli — v večji ali manjši meri, v očitni ali bolj zakriti obliki — tudi slovenski umetniki, naši primorski rojaki.

Naslovno vlogo v operi »Don Carlos« je pel tenorist Karlo Košuta, po rodu iz Sv. Križa. Kljub dolgoletnemu bivanju v Argentini in kljub pogostim potovanjem iz mesta v mesto, iz države v državo, ko mora peti zdaj v tem, zdaj v onem opernem gledališču, je videti v njem še vedno odkritosrčnega in prijaznega domačina, pri katerem je kraški naglas v pogovoru najbolj dokaz za njegovo navezanost na domači kraj in domačo govorico.

Z letošnjo sezono je stopil kot solist na odrske deske v gledališču Verdi tudi basist Ivan Sancin. Slovensko tržaško koncertno občinstvo ga že dobro pozna, saj je že večkrat nastopal pred njim ob različnih prilikah: kot pevec opernih arij z orkestrom Glasbene Matice, kot komorni basist z izvajanjem samospenov na različnih drugih nastopih; snemal je tudi že za radio. Sancinov uspeh je istočasno uspeh oddelka za sodistično petje na šoli Glasbene Matice in uspeh profesorja Rudolfa Francla, priznanega ljubljanskega tenorista, ki na tem oddelku poučuje.

Naj omenimo ob tej priliki še to, da je v letošnji sezoni v gledališču Verdi za korepetitorja slovenski pianist Aleksander Vodopivec; tudi on je znan v Trstu in Gorici kot profesor na šoli Glasbene Matice, kot pianist-solist na različnih koncertih in kot skladatelj.

jb

DVA UMETNIKA

M. Maver

Vozili smo se po najskromnejši slovenski deželi, ki ne vpije s svojimi lepotami v nebo kot kaka Gorenjska, a ni zato nič manj lepa, ampak še bolj pristna, veliko bolj mehka, veliko bolj otožna in vesela hkrati kot druge slovenske dežele. Bili smo nekje pod Gorjanci in prijatelj, ki me je vodil, me je prosil, naj nikomur ne pravim o lepotah te poti. Škoda bi bilo, da se o njih razve, mi je rekel. Potem bi bilo lepote in miru kmalu konec.

Kmalu nato smo bili na asfaltirani cesti in smo zavili proti Kostanjevici na Krki, kamor naju je vlekla razstava slikarja Toneta Kralja. Pri gostilni na robu malega slovenskega mesta smo zavili na levo in po kakem kilometru asfaltirane ceste privozili pred grad, nekdanji cisterijanski samostan, kjer je stalna razstava zbirke Forma viva. Hotela sva si namreč ogledati najprej to.

Pred vhodom v grad sva sprožila nekaj slik. Najino pozornost je namreč takoj pritegnila ogromna lesena konstrukcija, delo, ki predstavlja »slovensko sonce« in ga je letos poleti baje izdelal japonski kipar, navdušen nad našo pokrajino.

Napotila sva se proti gradu, obsežni in nadvse slikoviti in arhitektonsko zanimivi stavbi, pred katero sva že od daleč ugleдалa na levi strani gručo ljudi, sredi katere se je med drevesi in pod zasilno postavljeno platneno streho dvigal v nebo lesen steber. Približala sva se skupini radovednežev. Vedela sva, da mora tam sredi tiste gruče biti Tone Kralj. In res sva ga ugleдалa. Z dletom in lesenim kladivom je ravnokar dokončaval delo, s katerim se je ubadal celo poletje.

Iz gruče je ta ali oni izletnik bolj iz gole radovednosti kakor iz kake posebne notranje nuje hotel vedeti, koliko tehta celoten lesen blok, koliko dinarjev je vreden, kje je bil posekan itd. itd. No, končno je nekoga le zanimalo tudi, kaj tista velika lesena gmota predstavlja.

Ob vsem tem sva s prijateljem mirno čakala in poslušala. Občudovala sva umetnikovo potrpežljivost in zgovornost, zakaj vsakomur je znal odgovoriti, za vsakogar je imel pripravljen hudo mušen odgovor.

»Ja, tako je. Vsak, ki pride, hoče vse vedet!« je potožil. Vendar ni skoparil ne z besedami ne z razlago, dokler ni skupina radovednežev odšla.

S prijateljem sva se ob strani muzala in uživala, ker bi tudi midva rada marsikaj vprašala, pa si nisva upala. Tako pa sva kljub temu zvedela skoraj vse, kar naju je zanimalo. Poslušala sva umetnikovo unirjeno govorico in občudovala njegovo mladostno šegavost, njegovo moč, njegovo skromnost in ustrezljivost. Saj nosi Tone Kralj — kljub še precej mladostnemu videzu — kar celih sedem križev. Njegova ne prav velika postava se nama je zdela ob leseni gmoti, ki predstavlja tri moške dobe, še manjša kot je v resnici. In ko sva ga tako občudovala, sva se nehote spomnila na drugega, prav tako skromnega moža, ki v Kortah — nekje v Karavankah — ustvarja z enako žilavostjo in ihto kot Tone Kralj. Spomnila sva se na kiparja Franceta Goršeta, ki v svojem trinsedemdesetem letu pripravlja osebno razstavo in v pičlih dveh mesecih izdelava preko štirideset del v lesu, bronu in glini. Oba zakoreninjena v slovensko tradicijo, oba skoraj odmaknjena od modernega nemirnega strujanja in iskanja, sta nekje avantgardna prav zaradi te zvestobe in zasidranosti v večne in neodtujljive kvalitete, ki bodo edine ostale, potem ko bo čas odplaknil razne kričeče mode in poze. Ostala bosta, ker ustvarjata iz sebe, ker črpata iz svojega okolja in sta zato pristno človeška in univerzalna.

Sedemdesetletnika Tone Kralj in France Gorše nas v tem nevrotičnem času učita živeti in delati — tako kot se je delalo včasih.

DANILO SEDMAK

DIFERENCIALNI RAZREDI: DA ALI NE?

»V svoji petindvajsetletni šolski izkušnji naletim vsako leto na »težke« otroke, ki spadajo, po mojem, v diferencialne razrede. Slovenska šola pa teh nima...«

Šolnik

Tudi moja desetletna izkušnja potrjuje ugotovitev našega dopisnika, ki je istočasno tudi moj prijatelj. Ne morem drugega, kakor potrditi in dodati, kar je v dopisu samo po sebi umevno, da bi morali ustanoviti tudi slovenske diferencialne razrede. Mislim, da se ne motim, če mislim, da je večina naših šolnikov (ne pa staršev!) tega mnenja. Zato nastane samo vprašanje, zakaj še ni prišlo do ustanovitve diferencialnih razredov na naših šolah. To pa ni problem naše rubrike, posebno zato ne, ker spada to v pristojnost drugih odgovornih krogov. Seveda pa to ne pomeni, da ne smemo tudi tu izraziti svojega mnenja.

Kot psiholog občinske vzgojne posvetovalnice v Trstu sem si, hote ali nehoče, pridobil nekaj izkušnje o takih razredih, ki delujejo bodisi v našem mestu bodisi drugod. S temi izkušnjami bi rad seznanil našega dopisnika.

1. Organizacija diferencialnih razredov: glede na to, da obiskujejo diferencialni razred problematični otroci, zahteva tak razred »diferencialno« organizacijo, ki gre od šolske oskrbe (kosilo v šoli) preko šolskih prostorov (za logoterapijo, za individualno delo) do celodnevne pouka.

2. Diferencialni razred zahteva pomožno šolsko in strokovno osebje, ki naj bi delovalo v šoli ali vsaj v okviru šole. Če deluje to strokovno osebje izven šole (to velja tudi za specialiste), je njeno delovanje okrnjeno, včasih celo jalovo, kakor dokazujejo izkušnje. Tudi še tako dober specialist, ki se omeji na samo diagnozo, opravi samo polovično delo, če ne sledi

ustrezna terapija. In to je ravno naš položaj. V Jugoslaviji so to oviro premostili z mrežo šolsko-vzgojnega posvetovanja, kjer psihologi, pedagogi, socialni delavci (in ne: »socialni asistenti«!) delujejo v šolskem okviru. Samo posebne probleme rešujejo razni specialni zavodi, ki se lahko omejujejo samo na diagnozo, medtem ko vse ostalo opravljajo drugi za to usposobljeni ljudje. Pri nas pa imamo te specialne zavode, nimamo pa delavcev na terenu. Tako imamo šolskega psihologa, šolskega neurologa ali psihiatra, ki pa delujejo bolj ali manj izven šole. Zato pa je njihova pomoč izrazito omejena.

3. Iz zgoraj omenjenih dejstev (ki niti niso izmišljena) izvirajo nekatere pedagoške posledice. Otroka moramo opazovati v vzgojnem in izobraževalnem okolju, ker le tam se nam prikaže v vsej svoji nepriljenosti, v svoji pristnosti, v svoji polni naravi. Zato ni prav nič čudnega, če šolnik trdi, da je otrok nemiren, zdravniku pa, ki ga opazuje vsega skupaj, recimo, pol ure, se ne zdi prav nič nemiren. To je samo droben primer, ki pa nam odpira nova pota za reševanje tega problema prav na podlagi izkušenj sedanjega zastarelega reševanja šolskih, pedagoških ali psiholoških problemov naše ljube in toliko kritizirane šole.

Če hočemo ustanoviti diferencialni razred v tem smislu, potem ima to smisel, drugače pa se zelo bojim, ne samo, da ne koristimo našim otrokom, temveč jim celo škodimo, v kolikor jih postavimo v slabše kulturno okolje in tako izključimo še tisti pozitivni vpliv, ki bi ga boljše okolje lahko imelo nanje.

Če vse to velja za diferencialne razrede, kaj naj rečemo šole o vsem specialnem šolstvu, ki ga tudi potrebujemo.

Amicus Plato, sed magis amica veritas!

ODMEVI NA DVOJEZIČNOST - PISMA BRALCEV

PISMO OČETA

K Sedmakovemu članku, ki ste ga objavili v zadnji številki Mladike, bi rad dodal svoje skromno mnenje navadnega očeta, čeprav

morda ne najboljšega pedagoga in tudi ne najboljšega psihologa.

Teza, ki jo zagovarja prof. Danilo Sedmak, češ da je prav, če otroke učimo tujega jezika že s tremi

leti, se mi zdi za tuje jezike popolnoma sprejemljiva. Vendar ni po mojem prof. Sedmak svojega članka domislil do kraja, ker je TUJE JEZIKE in ITALIJANŠČINO posta-

vil na isto raven. Vsi pa dobro vemo, da v Trstu italijanščina ni za slovenskega otroka isto kot angleščina ali nemščina ali kak drug tuj jezik. Italijanščina je za naše otroke namreč nekak drugi domači jezik, ki se ga začno učiti že v prvem razredu osnovne šole in se ga učijo naprej vzporedno s slovenščino prav tako temeljito kot italijanski otroci. Poleg tega slišijo naši otroci italijanščino na vsakem vogalu, na cesti, na televiziji, v kinu itd. itd. Govoriti torej o potrebi, da se naši otroci začno učiti italijanščine s tremi leti tako kot drugih tujih jezikov, ni prav. Pravilno utemeljuje Sedmak, da mora vsak tuj jezik sloneti na osnovi mate-

rinščine, toda italijanščine — iz razlogov, ki sem jih omenil — po mojem ne gre jemati kot NAVADEN tuj jezik. Bolje je, da se ga slovenski otroci (vsaj tu pri nas in ne v Ljubljani seveda) začno učiti kasneje, morda kar v šoli. Iz lastnih izkušenj na svojih otrocih vam zagotavljam, da je to pravilno. Imam namreč tri otroke. Vsi trije so začeli hoditi v osnovno šolo, ko niso znali ene same besede italijansko. Najstarejši sin bo kmalu na univerzi, drugi je šele zlezal na višjo, tretji pa je še na osnovni šoli. Zagotavljam vam: vsi trije uspevajo odlično v vseh predmetih in tudi v italijanščini.

L. Ž.

PISMO ŠOLNIKA

Oglašam se kot profesor slovenskega jezika na eni izmed slovenskih šol v Trstu, ki o psihologiji in pedagogiki, ne moderni ne stari, nima kakšne strokovne podkovanosti, zato pa tem več dolgoletne prakse. Postavili ste mejo, od katere dalje bi smeli (ali morali) otroke učiti tujega jezika, tam okoli tretjega leta starosti. Morda to velja, če bi male tržaške Slovence začeli pri treh letih učiti poleg slovenščine tudi nemščine ali kakkega drugega tujega jezika. Italijanščina pa v Trstu ne more veljati za nas kot tuj jezik v tistem smislu, kot to mislijo pedagogi, ko svetujejo zgodnje poučevanje jezikov. Mi smo manjšina in »tuj« jezik preplavlja našo mladino okrog in okrog. Edini otok v tem tujem morju mu je slovenski dom. Edino tam zares od jutra do večera srka vase svojo materinščino, tudi če je to samo preprosto domače narečje. Vso predšolsko dobo bi ga raje izolirali pred vplivi »tujega« jezika, da bi se dodobra nasrkal materinščine! Kajti le-tam so njene osnove. Ne bojmo se, da se ne bo naučil italijanščine! Dovolj zgodaj jo bo znal, saj predstavlja italijanščina obvezen predmet v osnovni šoli. Če naletim kot profesor na težave, naletim le na premajhno znanje materinščine, nikoli na preveliko. Običajno znajo vedno več italijanskih izrazov kot slovenskih, običajno so vedno boljše pri italijanščini kot slovenščini.

Ali ni tu nekaj narobe? Ali ne bi bilo bolje, ko bi staršem svetovali, naj otrokom do osnovne šole mnogo pripovedujejo in berejo samo v materinščini (ali naj jim vrte plošče v materinem jeziku). Italijanščine se nauče na prvem oglu, ko stopijo iz hiše, slovenščine se pa ne bodo nikoli, če jim bodo vsiljevali, polni panike, dvojezičnost že v rosnih letih. Ne čim prej, čim pozneje »tuj« jezik, večinski jezik. Da pa jih učimo drugih, zares tujih jezikov, tudi že v predšolski dobi, proti temu nimam nič. S ponosom povem, da moj otrok začenja odkrivati italijanščino šele sedaj, v slovenski osnovni šoli. Tako bo vsaj imel svoj materin jezik.

(P. s. - Moji najboljši učenci v slovenščini so med najboljšimi tudi v italijanščini).

Tržaški šolnik

PISMO MLADEGA IZOBRAŽENCA

V zadnji Mladiki sem v članku Danila Sedmaka brai, da se otroci lahko začno učiti tujih jezikov šele s tretjim letom, prej pa da mora vsa skrb biti posvečena izključno materinščini, in da se je treba tujih jezikov učiti na podlagi mate-

rinščine. Temu mnenju sedaj odločno nasprotujejo psihologi in vzgojitelji, ki poudarjajo, da se je treba jezikov učiti samostojno, če hočemo, da bo otrok tuj jezik dejansko in vsestransko asimilirati, da torej ne bo »prevajal«. Nevarnosti pri tem skoro da ni, otrok bo pač kdaj pa kdaj mešal razne besede in nas s svojo nerodnostjo spravil v smeh, a istočasno bo uril svojo inteligenco, postavljen bo pred izbire (ki ga seveda ne bodo preveč bremenile, ker so manjše važnosti), zlasti pa bo spoznal relativnost jezika in pojmov, ki bodo izgubili nekdanjo »vzvišenost« in »nedotakljivost«. To pa je povsem pozitivno. Vse to je še zlasti važno za vsako manjšino, ki mora nujno poznati dobro oba jezika; svojega, da lahko ohrani narodnost in se v njej vsestransko razvija, večinskega pa zato, da se brez težav in manjvrednostnih kompleksov sporazumeva s sodržavljeni. Pri tem nočem niti poudarjati pomena, ki ga dejansko poznanje dveh jezikov ima za odraslega izobraženca.

Da bi narodna zavest pri tem kaj trpela, pa se ni bati. Otroku bomo cepili narodno zavest in ljubezen do materinščine ne z ignoranco ali zakrivanjem resničnosti, temveč bomo brez težav in bolečin povedali, kakšni smo. Koliko nas je, kje živimo... itd. Sad primitivne vzgoje pa je otrok, ki je magari do šestega leta poznal samo slovenščino, a je pod vplivom slikanic, filma in televizije izgubil stik z materinščino. Njegov jezikovni zaklad materinščine bo tisti, ki si ga je nabral do šestega leta, razvijal se bo potem v tujem jeziku, pa neč bo aktivno ali samo pasivno.

Sam jezik namreč ni in ne more biti bistvo narodnosti; osebno poznam primere, ko se posamezniki sicer dobro izražajo v slovenščini, a slovenskega imajo v sebi bolj malo. To pade v oči še zlasti v zadnjem času, ko k nam prihajajo iz matične prestolnice razne publikacije na visoki ravni, katerih pisci so že prestopili mejo čistega odpadništva. Tu na robu odpadajo primitivci in bojazljivci, a osrčje izgublja vrhove...

L. A.

SPOVED

(Odlomek iz povesti VID)

Prihajajo in odhajajo žene iz spovednice, povedo, kar jih bremeni, odhite molit, dan za dnem tako, župnik se srečuje v enainistimi nemiri vesti, podobni smo si, ko da smo tisoččrčki. Včasih pa zadoni človek v svojem obupu tako nenavadno in samosvoje, da nič več ne mislim, da smo tisoččrčki. In tako je bilo z ženo, o kateri vam bom pripovedoval.

★

Odprem lino, prisluknem, z ene strani pa samo grozljiv molk. Pogledam. Obraz žene je voščenobel in negiben.

Prosim, jo povabim k spovedi.

Ne verujem, je dihnila sovražno vame.

Tako se je začelo.

Zakaj ne, dobra žena?, jo vprašam.

Zato, ker... ker... ker... In se je zrušila med roke in v jok, ki ga ni bilo moč slišati. Strašno suha bolečina jo je pestila.

Ali ste bolni? jo vprašam.

Ni bila.

Ali ste v denarni stiski?

Ni bila.

Človek..., je rekla in me pogledala s pogledom, ki ga ji je izkopala iz dupel stiska. Človek je z v e r i n a . . .

Zrušila se je nazaj in slišal sem porog namesto joka.

Ne morem vam pritrčiti, sem ji odgovoril, čeprav rad priznam, da imate vzrok za to trditev.

Dvignila je obraz v višino mojega. Gledala sva se. V njej se je nekaj razvezalo. Morda sem ji zdramil upanje s svojo zadnjo pripombo, da ji verjamem, da ima vzroke za svojo strašno sodbo o človeku.

Vagala je svojo odločitev na tehtnici pameti in jo zvagala. Videl sem blesk v njenem pogledu. Ogenj upanja. Ogenj volje.

Gospod pater, je rekla, povedala vam bom vse, morda bom dolga, ne vem, ali me boste poslušali?

Bom.

Ali me boste...

Govorite, samo pripovedujte, rešite se v pripoved, po vaših besedah bo prešlo vse težko name in iz mene k Bogu, v katerega verujem.

Gospod pater....

Zbližala sva se in pripoved se je začela.

★

Bila sva v isti ulici doma, le da sva hodila v različne šole. Ni bil moj tip, pa konec. Zenska izbere, in če je po tistem še sama izbrana, je najsrečnejša, tako vam povem.

On pa je vohljaj za menoj ko špijonček.

No: šolanje se je nekega leta in dne le približalo koncu. Odmatirali smo. Poletje mine kot vzdih. Jeseni shodim v službo, on se pripravlja na univerzo in mi grozi s samomorom, če se ga ne usmilim s pozornostjo. Ni me ganil. Ubij se, sem rekla v sebi. Vse

OB SMRTI
BRUNA
MERIGGIJA

V soboto, 7. novembra, je umrl v Milanu Bruno Meriggi, profesor slovanske filologije na tamkajšnji univerzi. Z njim se je sicer skromna, vendar zelo delavna vrsta italijanskih slavistov občutno in nenadomestljivo skrčila. V nekaj letih so namreč odšli v večnost Enrico Damiani, Luigi Salvini, Arturo Cronia, ki so utemeljili itljiansko slavistiko in zapustili dela, ki jih čas ne bo zatemnil.

Bruno Meriggi je bil učenec vseh teh, toda njihov delokrog je še razširil in poglobil, ker je imel že osnove, na katerih je gradil svoje delo. Bil je še mladi, sredi dela in načrtov, zato je njegova nenadna smrt toliko bolj boleča.

Rodil se je leta 1927 v Orvietu in se takoj po diplomi posvetil slavistiki. Medtem ko so si njegovi predhodniki izbrali ali jezikoslovje ali literaturo, je Meriggi gojil z enako vnemo obe panogi. To je pokazal že na svojem prvem službenem mestu na univerzi v Firencah, kjer je bil poverjeni profesor slovanske filologije. Že leta 1956 se je toliko uveljavil s svojimi razpravami iz slovanskega jezikoslovja, da je dosegel libero docenzo, izpit, ki mu je dokončno odprl pot v univerzitetno kariero. Od 1959. do 1960 je poučeval na univerzi v Pisi češki jezik in literaturo, nato se je preselil na univerzo v Milan kot redni profesor slovanske filologije. Odpirala pa se mu je že pot na rimsko univerzo, kjer bi bil s svojo sposobnostjo in podjetnostjo ustvaril središče slovanskega študija v Italiji.

Meriggijevo delovanje je zajemalo skoraj vse slovanske jezike in literature. V prvih letih je raziskoval začetke ruske književnosti, iz katere je pripravil obširno delo o ruskih narodnih pesmih Bylinah. Ko je poučeval češčino, se je poglobil v češko in slovaško književnost in izdal v zbirki Zgodovina literatur vsega sveta Zgodovina češke in slovaške literature. Za dopolnilo je pripravil še obširno knjigo Najlepše strani iz češke in slo-

vaške književnosti. Posebej je izšla zajetna razprava o češkem pesniku Jiržiju Wolkerju. Za slovaščino pa je sestavil Slovnico slovaškega jezika, ki je danes v rabi na italijanskih univerzah.

Veliko časa je Meriggi posvetil tudi poljski književnosti in napisal tri obširne razprave o velikih poljskih romantikih: Stowacki, Mickiewicz in Wyspianski. Dalje je pisal o poganski veri pri Slovanih, o starih slovanskih imenih in drugem.

Na Slovence pa ni bil samo znanstveno, ampak tudi srčno navezan. V Trst je vrsto let prihajal za predsednika izpitnih komisij pri zrelostnih izpitih na višjih srednjih šolah. S svojo resnostjo, razgledanostjo in razumevanjem študirajoče mladine si je pridobil spoštovanje in ljubezen dijakov in profesorjev. Prav tako je bil večkrat predsednik komisij za profesorske in učiteljske izpite. Končno pa je bil tudi v ministrski komisiji, ki je pripravila učne načrte in zakone za slovenske šole v Italiji. Tako je Meriggi pomembno odločal pri slovenskem šolstvu, toda vedno je kazal razumevanje za posebne razmere teh šol, pri srcu mu je bil samo uspeh in napredek, zato je pomagal, kolikor je bilo v njegovi moči.

Meriggi je napisal v italijanščini prvo popolno Zgodovino slovenskega slovstva (*Storia della letteratura slovena*), ki je izšla leta 1961 pri Nuovi Accadēmii v Milanu na 408 straneh. Delo je napisano z velikim poznanjem snovi, na vseh straneh je čutili, kako je avtor z vso ljubeznijo in srčno prizadetostjo spremljal rast slovenskega slovstva od prvih skromnih začetkov do današnje dobe. Pri tem se ni omejil samo na literarne pojave, ampak je v knjigi podal celotno slovensko kulturno življenje, pogosto popolneje kakor tovrstna domača dela. Letos je knjigo pregledal, dopolnil in podaljšal do najnovejše dobe ter jo izdal v zbirki Jugoslovanske literature (*Le letterature della Jugoslavia*). V knjigi je prvič obdelal tudi ostale jugoslovanske literature: hrvaško, srbsko in makedonsko.

Z Meriggijem je umrl velik človek, učenjak evropske širine, po-

bolj sem ga čutila kot slabega človeka, ne vem, kako bi vam rekla: človeka izsiljujejo s simboli žrtvovanja le moralno perverzni ljudje. Ali sem prav povedala?

Potlej me je ujel. Videli boste, kakšen perfidnež je bil. Ko je videl, da me njegov samomor ne premakne, da ne verjamem vanj ne v njegovo grožnjo, je odšel v Zagreb na univerzo brez slovesa. In na to sem se ujela. Na to. Zato se obsojam, pater. Zasedila sem se pri nemarni nečimrnosti, sebičnosti, ki me je odnesla.

Kako to? Sem se spraševala in gledala v praznino za njim. Prej, če se je šel samo kopat na kopališče, pismo, kje je. Jaz na njegova pisma sploh nisem odgovarjala. Na eno samo ne.

Zdaj pa, ko je odšel brez hrupa za sabo, tiho, takorekoč brez sledi, me je zamajalo. Kako si to drzne! Kdo pa je? Kaj pa vsa ta poplava besed in groženj, kaj pa to!

Zrasla sem v bes, brala njegova stara pisma ko nora, na vsakega odgovorila z dvema stavkoma in tako branila svojo sebično nečimrnost.

Tu sem kriva, priznam. Tu se je začel moj polom. Na to past me je ujel in se mi maščeval.

Potlej sem čakala mesec, dva, tri, štiri. Nobenega pisma iz Zagreba, niti pozdrava niti glasu po kom drugem.

Kaj je to? Začelo je oživljati ljubosunje in radovednost.

Spravila sem se k pisanju in mu pišem: kje je, kako se ima. In to je bilo dovolj za nadaljne odnose med nama. Razvili so se v zakonske. In od tistega trenutka dalje lahko rečem in zapišem, se je obnašal tako, kot sem zaslužila: zdaj te pa imam, ujel sem te, tičica! Zdaj se pa začne tisto, kar si si tako želela: ples poniževanja. Hotela si, da te ujamem, nič več. Nič drugega: ne prijateljstva ne topline, temveč: ujemi me, zdelaj me, ker imaš zdaj vso pravico.

Bil je in je še grob soprog.

Moj odnos do njega se je popravil, ko sem mu štirikrat rodila; je le oče mojih otrok, vsi so bili spočeti iz ljubezni, vsaj z moje strani. On pa nadaljuje, kot je bil začel: ujel sem te, zdaj pa jamraj!

Po drugem otroku, pomislite, sem srečala moškega tistih sanj, ki so zakasnile in se mi niso uresničile. Bil je po videzu in duši tak, da se je prilegal mojemu duhu in telesu. Srečanje je bilo bežno in brez posledic. Tudi on je bil že oče. Vendar prihaja v moje sanje vse pogosteje, zlasti zdaj, ko je najtežje.

Mož je medtem študiral, stanovala sem pri njegovih in hodila v službo. Nekega dne pa, ko sva bila s tastom sama, mi le-ta izpove ljubezen. Poslušala sem ga in lezla od šibkosti, ki me je zadela, na kolena. Zavest mi je razpadala. Pove mi, da me ljubi, res ljubi, in da ve, da me njegov lastni sin ne; da je baraba in da me je ujel tako, kot sem vam bila že povedala.

Oče! sem dihnila. Prizanesite mi! Poglejte vašo vnuka, ali ni dovolj veliko plačilo za vašo sebičnost. Ali ne vidite...

... da trpiš, je rekel, vidim, zato pa ne morem več gledati, da nisi ljubljena, kot si zaslužiš, moj sin...

Pokril si je z rokami obraz in zajokal.

Poslušajte, oče, saj ste ja vendar mož žive žene, ne delajte pekla v tem domu! Kako naj živimo! To se hitro spregleda, kaj pa potlej: jaz, otroci, vi; vsi bomo imeli zavoženo življenje.

On pa nič, nič in nič.

Vmes sem rodila tretjega otroka in četrtega, on pa me je oblegal dalje. Pa ne le z besedami. Fizično in s svojo izredno pojavo: bil je lep. Lepotec starec. Marsikdaj sem se ga komaj ubranila.

Ta čas je moj mož študij končal in postal zdravnik. Postal je še bolj grob in ob četrtem otroku se je razvil tako srdit boj za plod, da ga težko obnovim v besedah, ker vse tisto znova doživim na telesu in na duhu.

Zahteval je splav. Dosti je teh pamžev, je rekel. Mislil sem dva, dobro, tri, četrtega pa nočem, nočem. Hočem, da greš dol in zahtevaš splav.

Jaz pa sem branila plod, ki je že gorel kot miceno sonce. Ki me je že klical mati. Njegov slastni glas me je že imel v oblasti. Njegov stvarnik, oče, ki je imel v lasti tudi mene, pa je zahteval, da dovolim umor.

Trije pamži so dosti! Nočem, da bi se mi smejali, ker se vozam s fičkom. Kazali mi bodo na pamže in govorili: koštrun! Nočem in konec. Ne bodi mi Indija pod mojo streho v Sloveniji! Ti bi kar rodila. Jaz pa naj jih preživljam.

Vsak večer tako, večer za večerom. Besede, gospod pater, so semena človekova. Ko bi človek vedel, kaj zaseje z zli besedami, ko bi človek enkrat to vedel!

Besede!

Besede, gospod pater, bodo nekoč, ko bodo ljudje popolnejši kot zdaj, tudi oznamovali kot orožje. Nekaj tisoč bi jih, po moje, morali sploh potopiti na dno oceanov.

Po vseh teh obdelovanjih sem začela bruhati, od mene je šla kri, lotevali so se me krči. Plod pa se me je krčevito oprijemal. Bil je tako globoko v mojem duhu, da bi se morala do nohtov razkopati, preden bi ga odstranila.

Tako ni moglo več dalje. Bruhanje. Kri, krči. Tast.

Tast je izkoristil sleherni trenutek moje samote in me nadlegoval. Ponoči spet ni bilo miru z moževe strani, podnevi pa spet plod in razdraženi tast.

Grem v bolnišnico, sem se odločila: moža ne morem ubiti, tasta tudi ne, ker me resnično ljubi, moram pa tebe, ki me najresničnejše ljubiš in ki si najbolj nebogljen — otrok moj! Toda, sem rekla tistikrat otroku-plodu, če moreš, mi pomagaj, da ne bom od hudega izkravela. Pomagaj mi ubiti tistega, ki to zasluži.

Malce sem še oklevala.

Nekega večera pa me je mož naložil in odpeljal dol. Videl je, da nisem še odločena. V resnici sem pa jaz bila, le plod v meni se ni sprijaznil s svojo smrtjo.

Mož ustavi. Izstopiva. Okoli naju je noč. Pod nama prepad.

Glej, je rekel, tu doli se znajdeš, če se mi ne prikažeš očiščena tega pankria. Razumeš! Drugi gledajo, kaj bodo imeli, mi pa, kaj ne bomo imeli.

Vse se mi posmehuje, je našteval.

Ječim zraven njega.

Zdravnik v taki škatli, si pripovedujejo.

V meni plod zagriže v dušo.

Ločim se, če prideš nazaj v tem stanju. Vse sem naredil, da je splav legaliziran, razumeš?

Tu dol te zabrišem, razumeš?

Vse bo v redu, rečem, in se odpeljeva. Nič več nisem vedela, kje sem. V svet okoli mene so vdrli neresnični odenki.

Blaznim, spoznavam. Konec, konec. Začela sem se smejati. K mojim ustom se že vije smeh blaznosti.

Po treh dneh pregledov in miru pred možem, se toliko discipliniram, da požrem tisti kačji zalet smeha.

Pridejo pome. Ležem na voziček. Občutek imam, da me je naročil bogataš za kosilo v Waldorf Astoriji in da bom servirana za večerjo.

V roke so me dobile sestre, ki opravljajo predoperacijske dolžnosti. Z nekaj cinizma in vicev kakor na grobiščih med grobarji me pripravijo za poseg.

Potisnejo me v operacijsko.

K meni pride zdravnik kirurg, pozdravi me in me gleda.

Vse je sivo, belo.

Ste pripravljeni? vpraša.

Sem, odgovorim.

Vstanite, prosim. Pokaže mizo. Tja, prosim. Grem. Ležem. Sestre asistentke se lotijo mojih rok, nog.

znavec Slovanov, kot jih danes ne najdemo med njegovimi rojaki, predvsem pa prijatelj slovenskega naroda in tržaških Slovencev še posebej.

Martin Jevnikar

KDO JE NA PSU?

(ali o novi seksualni moralii)

V zadnji številki neka tržaška kulturna revija predstavlja tudi zadnji roman pisatelja — imenujmo ga tako — Dušana Jovanoviča: *Don Juan na psu*. V romanu najde ne vem kakšno problematiko, polno pomenljivosti za naprej in nazaj. Skratka nekaj, kar naj bi nahranilo duhovnost Slovencev, zamajskih še posebno. Ampak kdo je pravzaprav ta mož, ta odkrivateljski Dušan Jovanovič?

Poslušajmo ga, kako se nam predstavi v zadnjem Tovarišu. Ko nastopi v članku Na gugalnici med erotiko, pornografijo in moralno III, ki mu je dični ženski avtor Vesna Marinčič.

Ta nosilec nove slovenske duhovnosti takole modruje o homoseksualnosti: »Homoseksualci, to je vesela, zabavna, prikupna rasa. Zelo galantna, prav nič malenkostna. Nič zaskrbljujočega to ni, nič takega, zoper kar bi moral protestirati. Verjemite, to so svetovljani, Ideologija in praksa homoseksualstva sta razburljivo, kot je razburljivo vse, kar je nenavadno: normalni seksualni odnosi so lahko mlačni, dolgočasni, rutinski, prav nič vznemirljivi. Homoerotika gre dalje. Uvaja neusmiljen, krut, sakralen ritual, ki presega tradicionalno prolet-meščansko izkušnjo. To ni samo modno hlastanje, marveč resnična potreba po spremembi, po podiranju in razširjanju perceptivnih meja senzualnosti.«

Toda v istem članku nastopa še neki drugi gospod. Ta nima nič opraviti s kulturo, pač pa z oblastjo. Ime mu je LOJZE SLABE. Funkcija: SAMOSTOJNI SVETNIK. Kje? Na SEKRETARIATU ZA INFORMACIJE PRI IZVRŠNEM SVETU v Ljubljani.

In glejte, ta visoka moralno-cenzurna instances nima nič, prav

nič, absolutno nič proti pornografiji, ki je preplavila slovenske kioske.

»Tudi naši Problemi so nekajkrat objavili že zelo drzne slike. In Problemi niso komercialna revija,« med drugim vpraša tega gospoda časnikarka Vesna Marincič.

Gospodov odgovor: »Ne vem, čemu, vendar v tem ne vidim nič vznemirljivega.«

Verjetno bi bil vznemirljivejši za g. Lojzeta Slabeta krščansko navdahnjen članek o spolni moralii...

V. D.

DELO MLADINE V SLOVENSKEM KULTURNEM KLUBU

V soboto, 28. novembra je bil občni zbor Slovenskega kulturnega kluba, ki deluje že 15. leto v Trstu. Predsedniško poročilo je podala dosedanja predsednica Alenka Rebula, ki je vodila klub že dve leti in pokazala pri tem izredne sposobnosti in vestnost. V svojem poročilu se je omejila na nekaj pozitivnih ugotovitev kar zadeva organizacijo, kronološki pregled delovanja pa je podal dosedanji tajnik Boris Pangerc, ki je ugotovil:

»Od 10. januarja pa do danes, smo preživeli skupaj 28 sobot. V tem obdobju smo poslušali 13 predavanj, predvajali smo 6 filmov, priredili smo 2 nagradni tekmovanja in sicer: eno z diapozitivi in eno v tomboli, nato en literarni in dva zabavna večera in dva sprejema. S svojo prisotnostjo nas je počastilo več osebnosti, kot n.pr. pomožni mariborski škof Grmič, pater Koren iz Rima, primarij mariborske bolnišnice dr. Pertl in drugi ugledni gostje. Imeli smo tudi priliko poslušati predavatelje, ki žive v tujini in ki so mimogrede po domačih krajih, radi sprejeli naše povabilo. 1. maja smo priredili le delno uspeli izlet v Števerjan, medtem ko je izlet na Koroško zaradi stavke avtobusov odpadel.

Pripravljeno, javijo.

Luči! ukaže kirurg.

Ukazi vzlete.

Neee! privre iz mene.

Soba onemi.

Neee! zavpijem.

Ljudje so nemi, bleđi.

Kaj je, gospa? pristopi zdravnik.

Nočem, rečem in se nagnem v stran s polnim obrazom duše žalostne, ki joče. Zlijem se.

N o č e e m ! N o č e m m m ...!

Čujte...

Tega nisem hotela jaz... mož moj... mož...

Čujte...

Prosim, odvežite me!

Sestra!

Roke so segle po pasovih in že sem se vzdignila, sedla in jokala.

Videla sem se žival. Oskrunjena. Grda. Jokala sem.

Gospa, je poklical kirurg.

Jočem, ječim.

Gospa, injekcijo vam bomo dali.

Ne slišim ga.

Cez dva dni pride pome mož. Brez besede je. Tih. Zdi se mi on očiščen, ne jaz. Voziva se domov v ledeni tihoti. Med nama so nepremostljive razdalje. Čutim: nikoli več ne prideva drug do drugega.

Doma pa spet vse po starem. Tast mi izkazuje vse bolj neumne poze ljubezni. Jaz pa bruham, v meni se še zmerom oglašča smeh blaznosti. Potem rodim. Otrok je kljub prestanemu videti zdrav. Jaz pa, tako mi šepeta tast, lepša... Marija med Marijami!

Nedelja popoldne je. Mož je zdoma, tašča zdoma. Jaz dojm in se ukvarjam še s tremi, ki doraščajo.

Kar me nekdo pokliče.

Mama, stari oče je, pove starejši.

Pogledam dol.

Tast je bel in me gleda.

Zbogom, draga... Marija! reče in gre.

Nisem še spoznala vsega tega nenadnega slovesa, ko počim.

Otroci zdrve v moje naročje. Mene zaliva belo. Bolečina. Gor k ustom sili, v oči.

O Bog! O Bog!

Takrat sem spoznala...

Kaj ste spoznali, dobra žena? sem jo prašal.

Da je Bog. Da moram to nekomu povedati. In da je z menoj konec.

Niste nikomur zaupali vsega o tastu?

Nnnee!

Jaz, gospod pater, vem samo to, da je Bog. Ali je?

Skusili ste njegovo voljo. Skusil ga je vaš tast. To je bilo zelo smiselno uravnavanje. Če ne gre drugače, mora poseči vmes skrajno božje sredstvo: smrt. Ampak to ni sodba nad grešnikom, zakaj naš Gospod je izrecno rekel, da ni prišel soditi človeka in sveta, temveč ga je prišel odreševati. Poglejte, gospa, na mizi ste bili, klavni mizi, in ste se uprli. Moč ste našli, moč upora namesto popolne vdaje. Prav gotovo je bila z vami milost. Taka milost, da ste pekel, ki je vdiral v vas, izgnali s svojih svetih tal. Smrt pa, ki se je zanj odločil vaš tast, je pravična, ne morem reči drugega. Ne bi smel tega ziniti kot duhovnik. Vendar vidim, da je rešitev pravična. Usoda se je odločila za vas, mater štirih otrok, in šla zoper brezplodno strast, ki ni bila ljubezen.

Gospod pater!

Prosim.

Ta smrt visi na meni.

Ta smrt visi na očeh duha tistih, ki mislijo, da je življenje človeka, ali življenje sploh, hazard oziroma poker. Ne gospa, ta tastov odhod ima globok smisel. Pravičen je. Včasih se nam bogve kaj zazdi kot popoln nesmisel. Mislim pa, da se bomo ljudje, ko bomo človečnejši in tako obdarjeni z večjo vestjo kot zdaj, sposobni te nesmisle razvozlavati. Preprostejši bodo. Brali jih bomo nazaj kot anagrame.

Moj duh je od vsega tega... utrujen.

Gospa! Bolni ste. Morate tudi k zdravniku. Porušeni ste tudi v svojem organskem svetu. Duša pa vam je čista, saj to veste sami zelo dobro.

Vse je tako temno, gospod Pater. Ni luči, ni dneva.

Uzrli ga boste. Luč je On. On pa je v vas in po vas bodo uzrli luč vaši otroci.

Kazen! je rekla.

Kakšna, gospa?

Nisem obiskovala cerkve, obredov. Nisem zmeraj verovala. Nisem...

Prí meni ni kazni. Saj sem vam že rekel, da je naš Gospod nič kolikokrat rekel, da ni prišel soditi, jaz pa sem samo njegova misel, ki živi in deluje. Kako naj jaz, ki nisem On, kako naj vas jaz kaznujem?

Niste obiskovali cerkve. Cerkev Gospodova je cel svet. So polja, drevesa, oblaki in vode, so glasovi... Vse to ste pa zagotovo ljubili. In če ste ljubili enega teh glasov, ste ljubili Njega, ki je njihov Stvarnik.

Verovali niste zmeraj.

Vere ne smete jemati politično. To je politični greh, ne verovati. Verujete s svojim življenjem, dobra žena, pa če žebrate ali ne. Bog v lepih besedah brez dejanj je kič. Bog v dobrih dejanjih in brez poetičnega laskanja pa je resnični Jezus Kristus.

Jaz vas bom kaznoval, veste s čim?

V mojem spominu boste živi, dokler bom živ sam. Odneseš vas s svojo smrt. Smrt mora slišati to čudovito povest trpljenja. Jezus Kristus, draga žena, vam bi umil noge.

Odbor je skušal z omenjenim programom zadostiti splošnim težnjam in željam članov.

Vabimo člane, da sodelujejo pri vzdrževanju klubovske enotnosti s pametnimi in upravičenimi pritožbami in nasveti, ki bodo vedno dobrodošli pri izpopolnjevanju in uresničenju programa.

V novem šolskem letu smo zabeležili močan porast obiskovalcev in tudi v bodoče želimo, da bi čim več novih članov prišlo med naše vrste, da bi se naš krog razširil in popestril. Zato, da vam bo klub nudil, kar si želite — seveda v mejah zmogljivosti — je bistvene važnosti, da tudi vi sodelujete.

V tem skopem poročilu brez pohval je bilo skritega zelo veliko dela in prizadevnosti. O vsem tem je nekaj več govoril še prof. Jože Peterlin, ki klub spremlja od nastanka te študentske organizacije.

Sledile so volitve novega odbora, na katerih so bili izvoljeni tile člani:

Predsednik - Boris Pangerc, podpredsednik - Martin Breclj, tajnica - Magda Bizjak, organizacijski tajnik - Peter Svagelj, blagajničarka - Barbara Baldassi. V odboru pa so še: Ivo Jevnikar, Barbara Lapornik in Alenka Rebula.

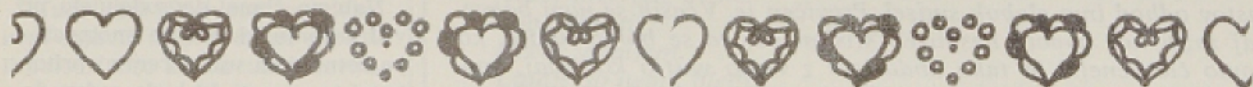
SKK želimo še naprej mnogo uspehov.

POČASTITEV SLIKARJA TONETA KRALJA V TRSTU OB NJEGOVEM JUBILEJU

Ko smo obiskali razstavo akad. slikarja Toneta Kralja v Kostanjevici, od koder je tudi ta slika, smo ga povabili v Trst.

V ponedeljek, 30. novembra, nas je res obiskal. Društvo slovenskih izobražencev je organiziralo večer, posvečen umetniku. V nekaj besedah je predsednik društva prof. Peterlin, izrazil srečo, da je umetnik med nami. Nato se mu je v imenu tržaških in goriških Slovencev zahvalil za njegovo delo v naših cerkvah, saj je poslikal največ cerkva prav med nami. Čestital mu je ob življenjskem jubileju, ena naših dijakinj pa je umetniku izročila šopek rdečih nageljnov. Ob barvnih diapozitivih, ki jih je posnel Sergij Pahor, je nato umetnik razlagal svojo umetniško zamisel in očrtal naloge, ki si jih je zadal kot umetnik med nami. Po čestitkah in pozdravih mnogih prisotnih se je umetnik še isti večer odpeljal v Ljubljano.

Spet se je oglasila il Selške doline Micka Debeljakova, tokrat z zanimivim opisom o izdelovanju domačega platna na Selškem, kate-rega se, sedaj stara čez 80 let, še spominja, predvsem pa ima še živo v spominu, kaj vse ji je o tem kot otroku povedala njena babica. Ker ima zapis tudi etnografsko vrednost, smo se odločili, da ohranimo njeno pripovedovanje nedotaknjeno, se pravi narečno obarvano, kakršnega nam je poslala.

MICKA DEBELJAK

KAKO SO NEKOČ DOMAČE PLATNO IZDELOVALI

»Včasih, Micika, je bilo vse drugače kot sedaj,« to mi je modrovala prababica, ko je sedela na zapečku, jaz pa na peči, zavita v njeno kočmajko; stara sem bila pet let. Ona pa triindevetdeset. Pozorno sem poslušala, včasih jo je posilu kašel, da je ponehala, dala je v usta žličko terjaka, nakar jo je kašel pustu. To je bla taka reč, iz bezga kuhana, pa močno gosta je bla, da tej koj kašel popustu. Nadaljevala je:

»To smo predl skorej vse noči.«

Šterje kolovrati so bli v hiš, materin pa treh punc, še jest sem poskušala, ket se je pač tak otrok rad vteknu zraven pa mal zmedu. Ktera je slovela za tabolj predico, je napredla eno štrečno na dan. Naša teta že. Statvo za platno tkat pa so imeli kmetje vsi.

»Kako ste pa tist dobil, kar ste predl?« sem otroče vprašala prababico.

»O, punca, to je pa veliko dela prej. Vsejati smo najprej lan. Ko je zrelo, zgredešajo seme od slame, pogrnejo po rosnj travi, dokler ni godno. Suho poberejo in povežejo v snope.

Potem pridejo tarice s trlicami. Možak, ki mu pravijo »tasuha«, posuli slamo v za to pripravljene jami da se lomi. Tarice tarejo, dokler ni vsa tista snov preč, kateri pravimo pezderje, in ostane sam lep prediv, mehak kot vovna. Po cev teden smo imeli po šest teric.

Pa to niso bli špas, kadar smo imeli terice. To

so se gospodinje kar kosale, katera jim bo belj stregla: kruh, na mleku pečen, kofekt, ki ga dergač niso kuhali ket kakšna mamca naskrivaj, za tarice je pa biv. Potem štrukle, mlince, pohane šnite, flancote. Flaška z jagodovčkom je ves čas stala v bližini, tasuha je biv pa ves čas v rožcah.

Prediv smo ločili v dve vrsti, mikale so ga ženske na tako imenovanih grebenih. Kar so grebeni vzeli, je bilo grobo, imenovano hodnik, kar je ostalo v rokah, je bilo pražnje. Ta havt predice so predle ta pražnje, nižje in začetnice pa hodnik. Pražnja preja je bila tanka kot las, posukale so jo v dve niti, potem jo je dobil tkalec v roke. Isto so delali s hodnikom, le da je blo vse belj enostavno in grobo, rabili so ga za delovne obleke, žakle in rjuhe. Tudi v prodajo je dobro šov.

Pražnje platno je pa dalo dela. Najprej so ga požehali, potem belili na soncu, ves čas je morov bit vlažen. Pogrnen je biv na travničku, na pekočem soncu, od časa do časa so ga poškrfili z lugom od bukovega pepela. Popoldne ga pa niso škrofili, da je bil vsak večer suh. Če je bilo najboljše vreme, je biv ob tednu bev kot kontenina. Seveda, če je pa vreme naga-jalo, so pa po celi mesec mečkali. — To platno je imelo veliko veljavo, je blo trpežno in lepo, prodalo se je na moč sijajno. Večina ga prodajo, zase ga rabijo le za nevestine bale, peče, všpetje in za moške pražnje srajce pa za novorojenčke pri krstu. Saj za drugo niso kmetje dobili denarja kot za platno, živino in oglje.«

SODOBNA SLOVENSKA ZAMEJSKA LITERATURA

(INADALJEVANJE)

IVAN JONTEZ

Jontez spada med tako imenovane stare naseljenke. Med zadnjo vojno je sodeloval pri zborniku Etbina Kristana *Ameriške povesti*, ki ga je leta 1943 izdala Prosvetna matiča v Chicagu. Leta 1949 pa je izšel pri Založbi Triglav v Clevelandu njegov prvi roman *Jutro brez sonca* (273 strani).

Roman se godi v glavnem v Ljubljani v drugi polovici leta 1946. Glavni junak je Milan Kos, kulturni urednik ljubljanskega tednika *Nova Svoboda*. Že kot dijak je bil socialist in »eden najbolj gorečih zagovornikov najtesnejšega sodelovanja s komunisti«. Pri partizanih se je s svojimi junaškimi podvigi tako odlikoval, da so mu mnogi čestitali, a tudi zavidali. Po vojni pa je bil razočaran, ker se razmere niso tako uredile, kakor je pričakoval. Iz tira ga je vrgla sestrelitev ameriškega letala nad Koprivnikom (19. avg. 1946), zato je napisal o tem oster članek. OZNA je članek pred natisom zaplenila, vrglo so ga iz službe, povezal se je s protirežimskimi ljudmi doma in v Trstu, izdal protivladni letak in širil v Trstu natisnjeni list. Zaprli so ga in obsodili »na deset let zopora ob trdem delu«.

Roman je napisan v slogu takratnih romanov kakega Miška Kranjca, le z nasprotno tendenco. Nastal je zaradi tendence, zato ima vse napake, ki jih imajo tovrstna dela. Večkrat greši proti verjetnosti: Milanova prijateljica Olga dobi službo v najzaupnejšem uradu in lahko junaka obvešča o nevarnosti; Milan se spretno izmika zasledovanjem in preveč bojevito odgovarja vladnim možem; proces prisostvuje neka ameriška časnikarka in obvešča ameriško javnost o dogajanjih v Sloveniji; Ameriko je preveč idealiziral, ker je pisatelj pač Amerikanec.

Značajl so urezani po ostru meji med svetlobo in senco: eni popolnoma beli: Milan, Olga, mati in zarotniki, drugi čisto črni: vsi oblastniki. Jezik je pogosto časnikarski, pri Korenu pa deklamatorski. Na strani 62 ima vsega štiri stavke, zadnji obsega kar 21 vrst. Mnogi izrazi so vzeti iz političnega ali počestnega žargona, neprimerni za roman. Zaverovanost v Ameriko ga je zavedla, da je grešil proti pravilnemu razmerju. Tako npr. primerja Lincolna Kristusu: »Lincoln je bil velik človek, je dejal Milan z neprikritim spoštovanjem. Velik duh. Kakor Kristus. Ali Mahatma Gandhi.« Lepi pa so nekateri prizori iz preteklosti, ko sta bila Milan in Olga še Črtomir in Bogomila.

LUDVIK ČEPON

Rodil se je 1908 v Horjulu, dovršil v Ljubljani klasično gimnazijo in bogoslovje, leta 1940 še doktorat iz bogoslovja. Nato je bil honorarni predavatelj na teološki fakulteti, po vojni je odšel v Rim na Biblični inštitut, odtod pa v ZDA, kjer je profesor na St. Vincent College, Latrobe, Pennsylvania.

Leta 1964 je izdal v Trstu pri založbi Duhovna knjiga *Bežna srečanja* z verami Indije, južnoameriških dežel in Japonske. Pisatelj je poleti 1962 napravil poto-

vanje okoli sveta, a že prej si je zastavil za cilj, da se bo v prvi vrsti zanimal za vere v azijskih deželah. O tem pravi tudi v Uvodu: »Ob eni vrsti svojih srečanj v Indiji in na Daljnem vzhodu bi se rad z bravcem posebej pomudil, to je ob srečanjih z različnimi verami. Na ta srečanja se bom v tehle spominih več ali manj tudi omejil.«

Knjiga obravnava tri velike vzhodne vere: hinduizem, budizem in šintoizem, zato ima tri dele, ki so poimenovani po značilnostih tiste vere, in sicer: I. Om, II. Lotos, III. Tori. Vse te vere so podane zelo nazorno in dostopno vsakomur, kar je prav gotovo odlika knjige, saj je znal avtor na lahek način razložiti tudi težka verska in filozofska vprašanja. Povsod je prikazan začetek in razvoj tiste vere do današnjih dni. Ob verah pa slika pisatelj tudi pokrajino, človeka, socialne in kulturne razmere narodov, ki jih je obiskal, opiše svetišča in sploh vse, kar je v zvezi z vero. Dodal je 36 slik, ki jih je sam posnel.

Bežna srečanja so vsebinsko bogata in odkrivajo tisti del tujega sveta, ki je večini bravcev manj znan in tudi v slovenski literaturi težko dostopen. V tem je novost in pomen te knjige.

(Ocena: M. Jevnikar, Literarne vaje, XV., Trst 1963/64, 191.)

MILENA ŠOUKAL

Rodila se je leta 1922 v Brežicah kot šesti otrok občinskemu tajniku Ivanu Dobršku. Osnovno in meščansko šolo ter učiteljsko je dovršila v Ljubljani (1944). Na učiteljsku sta manjo vplivala profesorja slovenščine dr. Joža Lovrenčič in Alfonz Gspan; tu je bila tudi članica in nekaj časa tajnica literarnega krožka, v katerem sta bila med drugimi Zorko Simčič in Bojan Stih. Šest let je obiskovala tudi konservatorij (solopetje) ter v letih 1942-44 s sestrama Emo in Marijo pela v tedenski oddaji na ljubljanskem radiu v tercetu sester Dobrškovih. Maja 1945 je odšla v Avstrijo, preživela pet let v taboriščih, se poročila in 1950 preselila v Chicago, kjer je sedaj zaposlena v trgovski hiši Sears and Roebuck.

Pesmi je zlagala že v dijaških letih, in javnost pa je stopila šele v argentinskem Meddobju in Zborniku Svob. Slovenije, kjer sodeluje že ves čas. Majhen del tega, kar je napisala, je izbrala v zbirki *Pesmi*, ki je izšla pri SKA v Buenos Airesu 1969.

Zbirka obsega 31 pesmi, razporejene v trivence: Podedovano ime, Odmevi in Zaprta vrata. Osnovna misel zbirke je neka tiha žalost ob tesnobi, ki navdaja sodobnega človeka. Sredi milijonskega mesta je sama, pusta vsakdanjost pritiska nanjo, nepotešena je sredi udobja, tudi v njeni notranjosti je mračno in zljajajo brezna, vendar pa si želi »čudeža v srcu«, čeprav ve, da »življenje smehlja je kratkotrajno«.

V prvem oddelku je s temnimi barvami naslikala sodobni svet: »Udarjajo togotna brezna, / po hrbitih se jim razliva / bakrena jeza.« Noče »umreti kakor kaplja«; »iz gozda se oglašja / zavijanje volkâ«; v globeli hoče prevpiti zrak mrmranje »jeznih senc«; »Iz

trav cveti / obup / prekletstva / kaznovanih»; »Iz dna na vrh se plazim / pohabljenka moči«; strah ji je zagrabil ramena: »prešla osamljenost / je gozda vame«; »Na gola tla / je pokleknila žalost«; kaplje močijo »zadimljeno zemljo«. Vse te besedne slike so tako izbrane, da nazorno dokazujejo »zadimljenost« sodobnega življenja, ki pesnico zagrinja in ji ne da svobodno dihati, videti pa ni tudi nobene razjasnitve.

V drugem oddelku izraža žalost dalje, ob spominu na preteklost se ji pridruži še razočaranje. Beseda je »jetnica ust«; želje iz prsi »padajo na gluho kamenje« in umirajo; v sebi nosi »krik naveličane zemlje... muko drobnih minut«; odgrinja zaveso in skozi jo »prihaja strah v celico«, prsti »tko cvetove z obrazi v polnosti življenja«, toda sence »jih spreminjajo v lobanje na podnožju stopnišča«; prav v korenini te zebe in »mimogrede obrišeš solzó«. Vse je že skoraj pozabljeno, a včasih se le zgane v srcu: »o, lepo bi bilo nočoj / — tako mimogrede — ljubezni prositi... / kogarkoli že.« Nad prepadi je in prihaja »črna ptica«; v preriji je vedno samotnejše in nič več »po šipku ne diši«; opoldne je cesta zastražena z znojem; sredi noči je »v srcu preplah«; odhod bo »tih in žalosten«; v katedrali je posnela sliko, da jo poišče, »ko bo treba srcu / mamila spominov, / da bo moglo živeti«. Sledi 15 kratkih pesmic (1. ima en verz, 2. dva... 15. petnajst), ki jih je posvetila umrli materi. Tukaj se je čudovito vživela v slepo mater in njeno osamelost, zato poje še obupneje kakor v prejšnjih pesmih: »Živim z neugnano moro pričujočih dni.« »V privid strmim / skozi megleno kopreno... do smrti mi je hudo.«

V tretjem oddelku je nekoliko več optimizma in zavesti, da je kljub vsemu treba živeti: usta so zaklenjena, skrivnosti ni več, v težke roke pada »ponižanje umika«; treba je misliti »na jutrisnji dan«; zapira veke pred nasiljem, »spoznanje je ubilo bolečino«. Očem nič več ni do utvare sna«; šepet se pregiba v molitve. In zadnji verzi, ki so tudi geslo tega oddelka: »In vendar vem, / da kljub prepovedi, zapisani med molkom želja, / srce bi vpiło.«

Zbirka je trpka, vendar ne kričeča, bolečina prihaja iz dna ranjenega srca, zato je pristna in pretresljiva, samonikla in podana na razumljiv način. Soukalovala je moderna pesnica in se poslužuje od imaginističnih do nadrealističnih podob in primer, ki pa so skope, zgoščene, krilki razbolelega srca. Pogosto zajema slike iz narave in jih prenaša v simbol. V jeziku prevladujejo samostalniški prilastki v roditelju: pohlep življenja, v duplih samote, na pragu dneva, padec senc, zavijanje volka, z izginotjem sanj, v nemirnem tempu breznogega začetka itd. Uporablja tudi glagolnike in deležnike na -č. Primere so sveže, nekatere popolnoma izvirne, zlasti učinkovita so posebljenja, vzporedja, asonance idr.; jasno je, da vsi verzi niso na enaki višini, je pa to zbirka sodobne slovenske pesnice, ki ustvarja in se oplaja v tujem svetu, z vsem bitjem pa je povezana s slovensko kulturo.

(Glej ocene: Lev Detela, Mladika, Trst, 1969, 153-154; France Papež, Glas SKA, Buenos Aires, 1969, št. 6 s sliko; Alojzij Geržinič, Sij slovenske svobode, I., Buenos Aires, 1969, št. 6; Martin Jevnikar, Literarne vaje, XXI., Trst, 1970, št. 7, 219-220.)

MARJAN JAKOPIČ

Doma je z Ježice in se je preko avstrijskih taborišč naselil v Clevelandu v ZDA. Piše pesmi v najrazličnejše zamejske in zdomske revije (trazen v Meddobje) in koledarje, a tudi črtice (npr. Ameriška Domovina). Leta 1955 je izšla v Clevelandu njegova pesniška zbirka *Vrbova piščal*. Uredil jo je dr. Milan Pavlovič, opremil in ilustriral Božo Kramolc, založilo jo je dramatsko društvo »Lilija« v Clevelandu, natisnila tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu.

Vrbova piščal obsega 48 pesmi, ki so razdeljene v osem ciklov. V njih poje o materi, o svojem življenju v taborišču, o svojem razpoloženju, o mrtvih domo-

brancih, o spominih na domovino, o ljubezni, spet o domu in domovini, o Koroški in Primorski.

Čeprav je Jakopič razdelil pesmi v toliko ciklov, je njegov svet omejen na lepoto slovenske vasi, kakor jo nosi v spominih s seboj: ajda, seniki in stogovi, majhne hiše s nizkimi okni, polnimi nageljnov, »Križani v kotu, / molek nad vrati, / miza, dva stola — / osamljena mati«, podobe svetnikov na steni, cvetoče češnje, za Savo vrbe, med njivami pot, »ob poti Bog / polje varuje«. To je bil tudi svet Josipa Murna Aleksandrova, na katerega Jakopič tako spominja, da gre več kot samo za sorodnost. Včasih se ob branju spominimo še na Kosovo, Balantiča ali ljudsko pesem.

Osrednja misel je torej domača zemlja in njej je posvetil najlepše pesmi, v njih jo je prikazal z različnih zorišč: »Bajta, po strani viseča, / klopca ponižna pred njo, / mati v srebrne gre kite / s trudno, uvelo roko.« (O, da bi bil še dolgo večer!) »Ne morem sam verjeti, / da popje že brsti, / da zelenijo polja / in sprane so poti.« (Predpomladna) »Pod noč je mir, ki skoraj boli, / iz malih oken lešerbe bleščijo, / a ob pečeh otroci tiho zdijo, / ko ded pripoveduje zgodbe davnih dni.« (Jesenska) »Kjer luči goriijo, kolovrat brni, / dekleta pojo si ob preji, / kjer nagelj na kamrice oknu drhti, / pomlad je na češnjevih veji.« (Pomlad je) »Bela stezica za hišo, / stogovi kot trudni mejaši, / polni dišeče otave / spet vsi seniki so naši.« (Poldan) »Ajda diši, / dekle jo veže, / oče voliče / težke napreže.« (Ajda) »Med vrbami, med jagnedi / mlin stari ropota...« (Sanje) »V tankih brezah za vasjo / vetri se pod noč igrajo, / meni tiho na uho / bajko sladko šepetajo.« (Nagajivi vetri).

Te pesmi so ena sama idilika, vse je lepo in dobro, nobenega socialnega problema ne vidi, le ob osamelosti materi začitimo bolečino tistih, ki so jim dragi ali umrli ali odšli v tujino. Materi je posvečena vsa zbirka s štirimi pesmimi na začetku: Moja mati, stara žena, Mati šteje, Mene čaka..., Osamljena mati. A tudi te pesmi so tako prepletene z naravo in hišnim okoljem, da je tragika zabrisana: »Mati šteje stole, / mati žlice šteje: / dnevi se ji zdijo / dolge, dolge preje.«

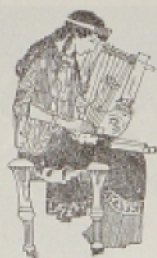
Najbolj oseben je v tretjem ciklu, kjer poje o svojji razdvojenosti, iskanju in duševnem razpojoženju: »Kaj je pesem, kaj je vrisk, / kaj so moja dela? / Kot da s polja vrača / prazna se čebela.« (Jaz) »Ugaša dan, je v srcu mrak / in v duši je temà...« (Na razpotju) »Moj svet je temà, / moja pesem je jok / razklane pastirske piščali, / padle iz božjih rok.« (Vrbova piščal).

Hoče biti tragičen, vendar se mu ne posreči, ker je v njegovih verzih preveč svetle barve in luči — preveč idilike. Ko je zbirka izšla, je bil že deset let zdoma, vendar ga tujina — če izvzamemo tri neizrazite taboriščne pesmi — ni tako prevzela, da bi znal doživeti in izvirno zapeti o njej. Le eno je posvetil Clevelandu, lahko pa bi jo obrnil tudi na kako drugo mesto: »Mesto dolgo, mesto črno, / v oknih luči, ki bole, / mesečina le s srebrno / roko čez zidove gre.« Lepše je opisano delo: »Stroj ropoče, ura šteje: / kosov sto je, dvakrat sto... / Več ni lune, ki je preje / se peljala čez nebo.« (Skrivna pot).

Jakopič je izrazil vizualni pesnik, zato ima toliko barv in predmetov iz vidnega sveta. Ni pretresljiv in tudi ne šaljiv, ampak resen in nekoliko zamišljeno otožen. Verz je ubran v ritem in rimo in kitice, ki imajo vse — razen treh — po štiri vrstice. Jezik je tradicionalen, včasih premalo domišljen, ima pa nekaj samoniklih primer in izrazov, npr.: dnevi so »dolge, dolge preje«; veter je »zvest večerni snubec«; vsak zase »oči na belih si planinah pase«; / le tu in tam iz prs se vzdih odkruši«; v taboriščni baraki »nad mizo namesto golobčka / le trudne misli višijo«; ko bo dozorel, »za večnosti satovje zrel bom med«; dekletova roka je »list trepetlike«; edina zvesta ljuba mu je noč »in lučke kodri razpletene«.

Zdi se pa, da gre Jakopič v drugo skrajnost, proti neke vrste ritmični prozi, kakor kažejo *Tri pesmi* (Zemlji, Žetev, Materi) v Zborniku Svobodne Slovenije 1969.

(Oceno Vrbove piščali je napisal Branko Rozman, Meddobje, III., 1956/57.)

Vrtovi muz

JOSE HERNANDEZ - TINE DEBELJAK: MARTIN FIERRO

Zdomski Slovenci, zbrani okrog Slovenske kulturne akcije v Buenos Airesu, so pred kratkim izdali prevod edinstvene argentinske pesnitve — epa v dveh delih MARTIN FIERRO, ki ga je napisal Jose Hernandez. Namen tega prevoda je izrazil prevajalec Tine Debeljak z besedami: naj bi brali Slovenci to klasično delo argentinske književnosti v pesniški obliki; s prevodom »naj bi se Slovenci kot celota spomnili devetdesetletnice prvega našega načrtnega prihajanja v to deželo ob 'Srbrni reki' — Rio de la Plata (1878)«; obenem naj prevod razširi slovensko ime med Argentinci.

Jose Hernandez (1834 - 1886) je bil skromnega rodu, a se je s pridnostjo povzpел do časnikarja, uradnika, poslanca, senatorja, ministra in vojaka v državljanski vojni, večkrat je moral bežati, vendar je ustvaril najslavnejše argentinsko delo Martina Fierro. Prvi del je napisal v osmih dneh leta 1872, ko je živel ilegalno v Buenos Airesu in je predsednik Sarmiento razpisal na njegovo glavo 1.000 pesov nagrade; obsega 2.316 verzov. Drugi del je nastal leta 1879 in obsega 4.890 verzov. Občinstvo ga je takoj vzljubilo in so ga prodajali v trgovinah skupaj z vžigalicami, čajem, pivom in drugim. Do leta 1965 je izšlo 129 izdaj, a tudi pozneje so ga vsako leto ponatiskovali. V odlomkih je delo prevedeno v 25 jezikov, knjižno pa je izšlo v trinajstih, med temi francoski prevod v zbirki svetovnih klasikov, ki jih izdaja UNESCO. Predsednik republike poklanja delo tujim državnim poglavarjem, dan pesnikovega rojstva pa je državni praznik z imenom Dan tradicije.

Pesnitev nosi v prvem delu naslov GAVČ MARTIN FIERRO. Po udarek je na besedi »gavč«, a tudi

na priimku Fierro (železo), ki naj nekako simbolno pove, da je imel ta tip družbe težko usodo, pa je »vzdržal kot železo«. Gavč se je rodil v argentinski pampi, ogromni ravnini, kjer je krotil konje in pobijal govedo. Ni imel stalnega bivališča, ampak le začasni rančo, koč iz blata, kož in trtja; tu je živel z ženo, ki jo je najpogosteje pobral pri Indijancih. Živel je neizmerno svoboden, saj je bila pampa brez meja, pred nevarnostmi pa se je branil s konjem in nožem. Toda 1815 je argentinska vlada izdala zakon, da bo vsak, ki nima »legitimno prisvojene zemlje, da bi živel od nje, prištet med hlapce«. S tem je bilo konec svobodnih gavčev. In prvi del epa Martin Fierro je prav protest proti zatiranju gavčev.

Martin Fierro je imel svojo bajto in družino, pa so ga nasilno mobilizirali v vojake, ker »ni volil vladne liste«. Dve leti je trpel v trdnjavi, se bojeval proti Indijancem, stradal in hrepenel po domu, ki so mu ga medtem prodali, otroke razgnali po svetu, žena pa je odšla z drugim. Pobegnil je, postal dezertir-postopač, na nekem plesu ubil zamorca, nato še nasilnega izzivača. Policija ga je zasačila v pampi in ga napadla s celim oddelkom, a se je vseh ubranil v edinstvenem boju. Zaradi junaštva se mu je pridružil sam policijski poveljnik Cruz, ki je doživel podobno usodo: zaradi ženine nezvestobe je ubil poveljnikovega adjutanta, ki je branil zapeljivca. Drugič je ubil payadorja - ljudskega pevca, ki ga je izzival zaradi žene. Nalovila sta nekaj konj in skupaj pobegnila k Indijancem.

Drugi del ima naslov »Vrnitev Martina Fierro«. Po sedmih letih se je Fierro vrnil od Indijancev in poje o tem, kako sta s Cruzom prišla tja, kako so ju sprejeli, kako Indijanci živijo, epidemijo koz in Cruzovo smrt. Nekoč je v dvoboju ubil Indijanca, ki je mučil ujetnico, zato je moral z njo pobegniti. Preko nevarne poti čez pampo sta prišla do tja, kjer raste »ombá«, in tu sta se razšla. To poje Fierro, nato nastopita dva njegova sinova, ki ju je našel na svojih potovanjih, ter odpojeta vsak svojo zgodbo. Potem zapoje še Cruzov sin in tekmuje s črncem. Po tekmi se poslovijo drug od drugega, spremenijo

priimke in »se razprše na vse štiri vetrove.«

Prvi del je napeta zgodba, polna epike, vodilna ideja je borba za svobodo. Drugi del je opisen in tudi ideja se je v skladu s političnimi razmerami spremenila: gavč mora biti polnopraven državljan, treba ga je izšolati, da bo znal zemljo umno obdelovati, ker jo je prej samo užival.

Prevod Tineta Debeljaka se zvesto drži izvirnika in gladko teče, vendar pa je tu pa tam čutiti, da ga je omejevala pri prožnosti rima. Verz je namreč španski štirostopenni trohej kot v romancah, kitice so sestavljene iz šestih verzov z rimo: a b b c c b. Za primer prevoda vzemimo samo kitico o gavčevi usodi iz 8. speva:

»Vsaka pot mu je — bežanje,
vedno ubog, preganjan znova,
nima gnezda, nima krova,
so preklete mu stopinje,
ker že biti gavč — presneto! —
biti gavč — že to zločin je!«

Debeljak je obdržal vrsto izrazitih gavčevskih besed, ki jih je na koncu zbral v posebnem slovarčku. S tem je dal epu še več argentinskega duha in okolja. Pred natisom je prevod vsebinsko pregledala in primerjala z izvirnikom Danica Kanalc Petriček. Reliefne ilustracije in zunanjo opremo je oskrbel akademski kipar Francé Ahčin, risbe folklornih motivov in notranjo razporeditev pa arhitekt Jure Vombergar.

Debeljak je dal v začetku daljši uvod o Slovencih v Argentini, ki je preveden tudi v kasteljanščino, na koncu knjige pa obširno študijo o pesniku Joseju Hernandezu in Martinu Fierro.

Knjiga je po opremi tako razkošna, da najlepše predstavlja Slovence zunaj matične domovine.

Martin Jevnikar

OSEM SLOVENSkih SLIKANIC
V ITALIJANŠČINI

V Tržaški knjigarni smo opazili med drugimi Italijanskimi knjigami, ki so na razpolago šolarjem poleg slovenskih knjig in učbenikov, tudi razveseljivo novost. Dve italijanski založbi, AMZ in A. Mond-

dori, sta letos uvedli vsaka svojo serijo knjižic za najmlajše v kvalitetni knjižni opremi in — kar je posebej osvežujoče — s prevodi iz tujih jezikov in z ilustracijami iz originalnih izdaj.

AMZ ima prevode iz bolgarske in grške mladinske književnosti. Posebno okusni sta izdaji obeh bolgarskih slikanic, kjer je tako na ovitku kot tudi na notranji strani platnic zelo poudarjeno to, da gre za prevode iz bolgarščine. Posebno originalna je dvobarvna ponazoritev starih bolgarskih rokopisov, kar ima obenem estetski in propagandni učinek. Skratka, ti bolgarski knjižici sta res ugledno predstavljani.

Mondadorijevih osem slikanic, natisnjenih v Ljubljani za italijansko založbo, je prav tako, nekaj estetsko okusnega, predvsem če jih vzamemo z likovne plati. Manj bi pritrdili izboru besedil: otroške pesmi Daneta Zajca, Ribičičev Miškočin v skrajšani izdaji, tri ljudske pravljice, Pastirček, Zlata ptica in Trije grahi, umetna pravljica Ele Perocijeve Klobuk, petelin in roža ter dve Grimmovi pravljici, (Janek in Metka in Bevkovi priredbi ter Rdeča kapica.) Ti zadnji dve ne vem, zakaj sta vključeni med prevode iz slovenske mladinske literature!

Žal pa moramo poudariti, da nas ta kooperacija ni razveselila, kot bi nas lahko. Bodisi, da je kriv Mondadori, mogoče pa celo Mladinska knjiga sama, da pogrešamo

Pevski zbor iz Ukeve v Kanalski dolini je nastopil pod vodstvom F. Sivca tako na reviji v Trstu kot na Cecilijanki v Gorici.

pri vseh osmih slikanicah opozorilo italijanskemu občinstvu, da so to prevodi iz slovenščine!!! Ne na platnici, ne znotraj! In celo niti pri obvezni navedbi (založnika, izdajatelja, avtorja in slikarja), ki je mednarodno uveljavljena! Tam stoji samo Lubiana! In nič, da je prevedeno iz slovenščine. To se nam zdi — škandal! In vrh vsega stoji na čelu založbe »Mladinska knjiga« slovenski pisatelj Ivan Potrč.

M. K.

DR. BOGDAN NOVAK: TRST
1941-1954

Čikaška univerza je izdala skupen znanstvenih razprav, pisanih v angleščini, ki zadevajo etnične, politične in ideološke spore na

Tržaškem med leti 1941 do 1954. Pisec knjige, dr. Bogdan Novak, je bil več let profesor na slovenskih srednjih šolah v Gorici in v Trstu. Na ameriški univerzi v Toledu se je posvetil proučevanju tržaškega vprašanja, ko so mu bili na razpolago številni ameriški viri. Pred leti pa se je sam osebno več tednov mudil v Trstu, se razgovarjal z najrazličnejšimi ljudmi iz slovenskih in italijanskih krogov. Vse te študije in mnenja je sedaj objavil v zajetni knjigi, ki predstavlja nov doprinos k tržaškemu vprašanju. Knjigi dajejo posebno vrednost številni navedeni viri v vseh jezikih, vseh strank in osebnosti, ki so se z rešitvijo tržaškega vprašanja resno bavili. S to študijo bo vsak nepristranski interesent dobil objektivno sliko o vlogi in usodi Trsta.

PESEM OB SPREMLJAVI KITAR IN HARMONIKE

Zdaj že kar znani ansambel SKPD Sedej - Hlede - iz Števerjana. Ansambel je imel na več nastopih izredno lep uspeh. Nastopal je to in onstran meje. Prodoren uspeh je dosegel pred kratkim v Ptuju.

Ta primer kaže, kako se z dobro voljo in vztrajnostjo lahko doseže mnogo. Tudi števerjanski fantje so začeli skromno, najprej so nastopali doma, potem v Gorici, na Tržaškem, na Repentabru, zdaj igrajo in pojo tudi na velikih in konkurenčnih prireditvah v Sloveniji in dosegajo lepe uspehe. Števerjanskim muzikantom in pevcem naše čestitke.

NAJVEČJA PEVSKA MANIFESTACIJA V DEŽELI

Slovenski cerkveni pevski zbori pojo do malega v vseh cerkvah na Tržaškem in na Goriškem. Pojo v Ukvah in v Zabnicah v Kanalski dolini in pojo v nekaj cerkvah v Beneški Sloveniji. To je izredna dragocenost našega kulturnega in verskega življenja, ki je obstajala najdalj v najtežjih časih naše zgodovine in se danes nadaljuje.

Za cerkvenimi so nastali svetni zbori, ki so peli slovensko narodno in umetno svetno pesem. Največkrat so bili isti pevci v obeh zborih. In tako je še mnogokje danes.

Zato je prav, da zapoje naši pevci tudi na prosvetni reviji ali prireditvi, v dvoranah in domovih, potem, ko so vsako nedeljo peli pred svojim domačim farnim občinstvom. In dve taki prireditvi smo imeli v novembru, eno v Trstu, drugo pa v Gorici.

V dnevnem časopisu in v tednikih je bil že podrobni raspored programa, bila je ocena in zmogljivost teh zborov. Ugotovljeno je bilo, da sta bili obe prireditvi na zelo lepi umetniški višini.

Tu pa bi radi poudarili pomen teh koncertov. Že nastop sam je nekaj pozitivnega. Naloga, ki je pred zborom, pevce združi in jih trdneje poveže, saj gre za skupni uspeh ali neuspeh.

Poveže farno skupnost, kajti župljani z velikim zanimanjem in simpatijo spremljajo svoje pevce in srčno želijo njihovega uspeha.

Ne samo pevce, tudi slovensko skupnost sploh povezujejo nastopi. Izredno lepo je videti pevce in pevke, ki prihajajo na oder, zdaj ta zbor, potem drugi. Stejemo jih in smo veseli: ta zbor je številčen, drugi manj, v tem zboru je mnogo mladih ljudi, v drugem opazimo, da se stara. Zdaj slišimo solista s Katinare, potem iz Rojana in iz Gorice, zdaj se oglasi svetel tenorski glas, zdaj mogočni bas. Stejemo in preštevamo te skromne umetnike naših vasi in naših mest. Saj jim ni za osebni uspeh, gre jim za to, da bi napravil ves zbor kar najlepši vtis.

Stejemo goriške pevce, štejemo tržaške. Stejemo zборе: deset, dvanajst, trinajst. Stejemo pevce: dvesto, dvestopetdeset, tristo tako v Gorici kot v Trstu. Torej je pelo preko šeststo pevcev, dirigiralo dvajset, triindvajset dirigentov, se pravi, da je nastopalo precej preko šeststo naših ljudi, ki ljubijo našo pesem in zanjo živijo, jo poveljujejo in so srečni ob njeni melodiji. Koliko lepote, koliko veselja in koliko mladosti pólje preko koncertnih in prosvetnih dvoran...

In še nas povezujejo zbori v slovensko deželno skupnost. Eden prihaja iz Kanalske doline, drugi iz Slovenske Benečije. To je vse, kar moreta dati ti dve naši pokrajini, tako dolgo sami in zapuščeni.

Pesem prinašata, svojo pesem, ki zveni kot naša, a je obenem čist izraz osamelosti in otožnosti vasi pod planino in vasi po gričih blizu Matajurja. Ta prispevek teh dveh pokrajin, ki sta bili najdalj oropani vsega, kar so druge naše pokrajine imele, je največ, kar moreta dati in je zato toliko bolj dragoceno, saj napoveduje obenem začetek prerojenja in večjega kulturnega in narodnega življenja.

Obe pevski manifestaciji tedaj, tako Cecilijanka v Gorici kot Revija Zveze cerkvenih pevskih zborov v Trstu, sta zato naši največji manifestaciji. Sta praznika naše pesmi in praznika naše narodne skupnosti in povezanosti. Žal nam je edino le to, da je bilo premalo poguma v nekaterih na-

Pevski zbor Rečan iz Ljes v Beneški Sloveniji pod vodstvom Rina Marchiga na reviji pevskih zborov v Kulturnem domu. Nastopil je tudi na Cecilijanki v Gorici.

ših vaseh in predmestju, premalo volje in zavesti, ker iz nekaterih krajev zbori niso nastopili. Se lepše bi bilo, če bi bila udeležba krajev še večja. Pogrešali smo Mačkovlje, pogrešali Prosek, Skedenj, morda Barkovlje in še kak kraj. Pevci, ki morda pojo v kakih drugih zborih, morajo v teh primerih priskočiti cerkvenemu na pomoč. Tu gre končno za naš skupni narodni uspeh in morajo odpasti kaki malenkostni pomisleki ali predsodki. Naši očetje in matere so peli vsi v cerkvi, zakaj bi ne peli tudi pevci in pevke — njihovi sinovi in hčere?

Vsem pevcem, ki so nam pripravili tako lepo manifestacijo pesmi in besede, naše povezanosti in skupnosti, iskrena zahvala in topel pozdrav. Se želimo tako lepih prireditev in tako prisrčno toplega doživetja.

jp

Tržaški kulturni koledarček

1. Na vseh šolah — prvi dan pouka v novem šolskem letu.
2. Širša seja Slovenske prosvete, na kateri je bil izdelan program za nastopajočo sezono.
3. V Slovenskem kulturnem klubu predava prof. Vinko Beličič o Bevku. Večer je posvečen pisatelju.
4. Ob priliki nadškofovega obiska v Bazovici akademija glasbene šole Slomškovega doma.
7. V kino dvorani v Škedenju nastop orkestra Miramar (senior in junior) pod vodstvom prof. Eliane Zajec. — Dirigent Anton Nanut dirigira na 4. koncertu orkestra gledališča Verdi, kjer nastopa kot solist hornist Jože Falout v Avditoriju.
- 9.-10.-11. Anpi-sekcija Sv. Križ in PD Vesna priredita proslavo 25-letnice osvoboditve: razstava o taboriščih, predvajanje filma Kaplan Martin Čedermac, enodejanka Mileta Klopčiča - Mati, pevski zbor Vesna, govori, štafeta »Od spomenika do spomenika«. - Razstava v Kulturnem domu: Naša zgodovina na pošti do požiga Narodnega doma, ki jo je pripravil filatelista dr. Fran Juriševič. - V Prosvetnem domu na Opčinah odprta razstava slik Atilija Kralja.
10. Otvoritvena predstava SG z dramo L. N. Tolstoja, Moč teme. Režija Jože Babič. - V Slovenskem kulturnem klubu Spominski večer ob 50-letnici koroškega plebiscita. Govor prof. Maks Šah.
11. Ponovitev Tolstojevе drame. - Prvi nastop župnijske glasbene šole v Borštu.
13. V Prosvetnem domu na Opčinah ponovi SG Štokovo komedijo, Moč uniforme.
14. SG ponovi Moč teme.
15. Društvo slovenskih izobražencev na širši seji ugotavlja uspeh Drage 1970. - SG ponovi Moč teme.
17. Slovenski kulturni klub ima na sporedu film Kaplan Martin Čedermac. - Glasbena Matica priredi solistični koncert Zlate Ognjanovič - sopran, Borisa Čampe - flavta, Marijana Lipovška - klavir. - V Marijinem domu (ul. Risorta) predavanje dr. Jakoba Aleksiča: Današnja kriza vere in vprašanje enotnosti sv. pisma.
18. SG ponovi Moč teme.
20. V SK nadaljevanje občnega zbora.
22. V Tržaški knjigarni razstavlja Atilij Kralj.
24. V Slovenskem kulturnem klubu predava dr. Vladimir Vremec: Podoba današnje Koroške. - SG ponovi Moč teme. - V Gregorčičevi dvorani nagrajevanje otrok iz natečaja SPZ »Kaj so mi pravili stari«, nato je Mario Magajna pokazal nekaj diapozitivov s kraškimi motivi.
25. Odkritje spomenika padlim v Nabrežini: govori, nastop pevskih zborov, nabrežinske godbe in recitacije. - V Škedenjskem domu najavljeno predavanje prof. Jožeta Pohlena o mednarodni zanimivosti cerkve v Hrastovljah. - Kasta priredi Ex-tempore za amaterje v Bregu. - Dr. Anton Požar predava ob diapozitivih o Rusiji v Marijinem domu v ul. Risorta. - SG ponovi Moč teme.
26. PD Škedenj in člani SG priredijo spominski večer, posvečen Edvardu Martinuzziju in Modestu Sancinu.
27. V športnem krožku Kras - Zgonik predvaja Selma Micheluzzi film »Prvi otroški koraki na smučeh«. - V SK predavanje dr. Frana Vatovca: S »Sočo« je posijala pomlad na goriško slovenstvo. (Razmišljanje ob 100-letnici izida »Soče«.)
- 27.-28. Predavanje filatelista prof. Juriševiča o filateliji, posebej Naša zgodovina na pošti do požiga Narodnega doma.
29. Odsek za zgodovino in etnografijo pri Narodni in študijski knjižnici priredi v Kulturnem domu spominsko razstavo ob 40-letnici ustrelitve bazoviških žrtev.
30. V Slovenskem kulturnem klubu spominski večer na narodni praznik 29. oktobra. Govori dr. Drago Štoka, Nato sprejem. - V SPDT predavanje ing. Pavleta Šegule: Odprava v Pamir.
31. Gostovanje opere Narodnega kazališta z Reke z opero: Nikola Šubić Zrinjski.

Goriški kulturni koledarček

- 10.-17. PD Jezero in ANPI prirejata v Doberdobi teden proslava 25-letnice NOB: govori, razstava NOB, komemoracija F. Bevka ob sodelovanju člana SG ter film Kaplan Martin Čedermac, enodejanka Mati - gostovanje dramske skupine PD Vesna iz Sv. Križa, nastop Briškega okteta, recitacije učencev, predavanje o NOB.
11. V župnijski dvorani v Štandrežu za kulturni večer s predavanjem Vinka Zaletela s Koroške: Koroška ob 50-letnici plebiscita. - V SKPD F. B. Sedej v Števerjanu isto predavanje. - ZSKP priredi v Gorici v Katoliškem domu koncert zbora iz Vrtojbe in iz Mirna.
18. V župnijski dvorani v Štandrežu Skavtski večer: petje, šalji- vi prizori, diapozitivi o taborje- nju. - V Katoliškem domu gostuje igralska skupina društva Hrast iz Doberdoba z igro Prise- ga popolnoči.
24. V PD Oton Župančič v Štandrežu predvajanje filma o prvomajski štafeti in komične ri- sanice.
25. Odkritje spomenika padlim v Št. Lenartu. - V župnijski dvo- rani v Doberdobi misijonska prireditve z glasbenim kon- certom. Sodelujejo: Mini-Mira- mar, zbor mladih pevcev, an- sambel Kondor, Miramar - ju- nior in Miramar - senior.
27. V krožku za prosveto in kul- turo predavanje prof. Franca Dominka: Vesolje včeraj in dan- es.
31. V PD Oton Župančič v Štan- drežu predavanje Slavka Rebca o Aragonitni jami. z

ni kulturni prostor z besedami. Toda ustvarjati ga, to je težko.

R. T.

Kako je s prodajo raznih revij in časopisov v Sloveniji, ne vemo. Toda razumemo Vašo slabo voljo in Vaš izbruh. No, potolažite se in pozabite na neljubi dogodek. Če Vas pa tako zelo zanima kak članek, Vas opozarjamo, da si je revije tudi mogoče izposoditi v študijski knjižnici v Trstu, seveda ne na dom. Nas pa tolaži ob vsem tem vsaj to, da v Sezani niste zahtevali Mostu, Zaliva ali Mladike. Si predstavljate? Mogoče bi Vam ponudili Adama.

PRIZNANJE NAŠIM PEVCEM

Ko se je meseca avgusta večja skupina pevcev udeležila pevskega tečaja, ki ga je priredila ZCPZ v Tinjah na Koroškem, so udeleženci v prostem času spoznavali lepote Koroške. Med drugimi zanimivostmi so obiskali tudi Krko, kjer so imeli na grobu svete Heme skupno mašo z zbornim petjem. Številni tujci so postali na naše pevce in njih petje pozorni. K enemu izmed udeležencev je pristopil tujec in ga vprašal, kdo so in od kod, kako da znajo tako peti. Naprosil je tudi, če bi lahko dobil nekaj pevskih partitur. Ko so se pevci vrnili v Trst, so ustregli tujcu in mu poslali nekaj cerkvenih in svetnih pesmi. Pred kratkim se je z ljubeznivim pismom zahvalil in pisal:

»...Najprširnejša hvala za Vašo pevsko pošiljko. Zame je to velik umetniški vir in navdih. Obenem pa tudi drag spomin na Vas, na Vaše petje, pevce in na nepozabno mašo v krški stolnici, kakršni že nisem prisostvoval več let in mi je bila pravo liturgično doživetje, kakršnega žal danes pogrešamo...«

15.XI.1970

Prof. Norbert Thill-Beckius,

Luksemburg

Gospod Miklavčič je prišel domov brez dežnika. »Pustil sem ga v kavarni,« se je potolažil.

Zjutraj je še pred službo stopil v kavarno, a tam niti videli niso njegovega dežnika. Tekel je še v trafikko, nato k čevljarju — nič, dežnika ni. Gre v službo in tam ga že pri vходу ustavi vratar:

»Ste vi, gospod Miklavčič, včeraj pozabili dežnik?«

Miklavčič se je obrnil k vratarju in mu stisnil roko:

»Hvala, hvala, končno sem vendar naletel na poštenega človeka.«

Očeta nekega študenta je ravnatelj dal poklicati v šolo.

»Vaš sin samo prepisuje od sosedu. Poglejte nalogo — odgovor je isti kot pri sosedu.«

»Vidim, toda odgovor je pravi, torej,« ugovarja oče.

»Glejte, tudi drugi odgovor je prepisan. Tudi ta odgovor je pri obeh enak, a napačen.«

»Vsakomur se lahko zgodi, da se zmoti,« ugovarja oče.

»Že, že,« nadaljuje direktor, »a pogledajte dalje. Njegov sosed je odgovoril: »Ne vem.« Vaš sin pa je napisal: »Tudi jaz ne!«

Na kolodvoru v Rimu je gospa poklicala nosača. Računal ji je 500 lir. Gospa je ugovarjala: »Toliko? V Fluggi sem plačala samo 250 lir.«

»Ja, tam že,« je rekel nosač. »Tam je življenje cenejše, ker pijejo samo vodo.«

»Kaj vas ni sram, takole velik in močan mož pa prosjačite!«

»Seveda me je sram, toda vsakokrat če kaj sunem, me dobe in vtaknejo v luknjo.«

»Kaj, Katarina! Odpovedujete službo!« je vsa začudena vprašala gospa, »saj sem vedno ravnala z vami, kot s svojo družino, s svojim možem, otroki...«

»Ja, to je res, gospa, a jaz na srečo lahko grem, ko mi je dovolj...«

Tovarnar se jezi nad sinom, češ da se je tako zaljubil v neko dekle, da se hoče z njo poročiti.

»Najbrž je zelo lepa.«

»Kaj še!«

»Potem ima najbrž veliko dobrih lastnosti.«

»Tudi to ne. Moralno je čisto na tleh, niti fioka ne premore.«

Učitelj da učencem nalogo: Mišite si, da ste Prešernovi sodobniki in da ga povabite na svoj dom.

Pepček, sin teksista, je takole zaključil nalogo: In sporoči mi, France, kdaj lahko prideš, da te bo oče šel čakati s taksijem in te pripeljal sem.

Mlada žena se pritožuje nad možem, češ da živita preveč skromno.

»Saj veš, draga, da ne plavamo v zlatu. Sicer pa, koliko bogatašev joka nad svojo usodo!«

»Že mogoče,« pravi žena, »a jaz bi le raje jokala v mercedesu kot v tramvaju.«

Star arabski princ je bil povabljen na srebrno poroko nekega angleškega državnika. Nekdo mu hoče pojasniti, kaj je to srebrna poroka: »Vidite, Visokost, ta dva sta živeča petindvajset let skupaj in se nista nikoli ločila.«

»Je mogoče?« odgovori princ, »res lepo, da sta se končno odločila za poroko.«

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE
S.P.A.
TRŽAŠKA KREDITNA BANKA
GLAVNICA LIR 600.000.000 VPLAČANIH LIR 300.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TEKOČI RAČUNI - HRANILNE VLOGE
KROŽNI ČEKI - VARNOSTNE SKRINJICE
NEPREKINJENA BLAGAJNA

MENJALNICA TUJE VALUTE

☎ 38-101 - 38-045

Brzojavni naslov: BANKRED

BCIKB

Za vsak problem ogrevanja se obrnite na podjetje

La

COMBUSTIBILE

(LOVREČIČ ALBIN)

DOMIO 38 - Industrijska cona - TEL. 820-331

Zastopstvo ameriške petrolejske družbe AMOCO za Trst

**NAFTA • GASOLIO • KEROZEN
PREMOG • DRVA** ITD.

Postrežba hitra v velikih in malih količinah,
cene ugodne, olajšave.

Ko se odločite za nakup, telefonirajte nam,
pozanimajte se pri nas!

TVRDKA

Kerže

USTANOVLJENA LETA 1899

TRST

TRG S. GIOVANNI, 1

TEL. 35-019

Emajlirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vse vrste električnih luči, klasične in moderne oblike.

MLADIKO lahko kupite

V TRSTU:

- v knjigarni Fortunato
- v Tržaški knjigarni
- v prodajalni časopisov na končni postaji openskega tramvaja
- pri Parovelu v galeriji Tergesteo

NA OPĆINAH:

- v prodajalni časopisov na končni postaji openskega tramvaja

V DOLINI:

- pri šolskih sestrah

V GORICI:

- v Katoliški knjigarni

R I M - Slovenski

„Hotel Bled“

ITALIJA

Lastnik Vinko LEVSTIK

ROMA - Via S Croce in Gerusalemme 40 - Tel. 777-102, 7564783

Blizu železniške postaje - Direktna zveza z avtob.:som št. 3

Domača kuhinja - Vse sobe s prhami.

Ta številka je bila zaključena
29. nov. 1970.

CENA 200.- LIR